48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 889 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՅԻՍ 19/1 ՅՈՒՆԻՍ 1904 — 16 ՐԷՊԻԼ ԷՎԷԼ 1322 — 19 ՄԱՅՍ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գ-ՂԷ Ալի մատուռ, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԴԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԻՆԸ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար ժամաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅԵԼԻ ԺԱՄԱՆՑ

ՈՐՈՎԱՅՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Որովայնախօսութիւնը, որ մեր օրով զուարճալի և զբօսալի փոքրի մը հանգամանքը ունի, երբեմն համեմատաբար մեծ դեր մը խաղացած է հին ազգերու պատմութեան մէջ։

Որովայնախօսութիւնը հեթանոսական կրօնքի խորհուրդներուն մէջ կարեւոր տեղ մը գրաւած էր։ Բուրմերը, որոնք իրենց պաշտօնին բերմամբ քաջալաւոր որովայնախօսներ էին, այդ արուեստին շնորհիւ քարայրներու և ժայռերու մէջէն պատգամներ կ'արձակէին և անշունչ իրերը, արձանները, կենդանիները կը խօսեցնէին։

Տգէտ ժողովուրդը՝ իրերը իրենց արտաքին երեւոյթէն քննելով, կրօնի պետերուն վրայ մեծ համբաւ մը կազմած էր և անոնց արարքները դերբնական զօրութեան ու անտեսանելի ոգիներու միջնորդութեան վերագրելով, անոնց հանդէպ մեծ յարգանք ու ակնածութիւն կը ցուցնէր։

Եթէ Պարսիկ, Եգիպտացի և Յոյն ազգերու հին պատմութիւնները աչքէ անցընենք, հոն յաճախ կը հանդիպինք հրաշքներու, որոնք այսինչ սրբավայրին կամ այնինչ տաճարին մէջ տեղի ունեցած են և որոնց գրեթէ մեծագոյն մասը ձայնախօսութեան, մասնաւորապէս՝ որովայնախօսութեան վրայ հիմնուած են։

Հին ազգաց պատմութենէն գիտենք թէ Դիմոսթենէսա փիլիսոփայի մը հրամանով Ապողոն տաճարին առջեւ գըտնուած ծառը կը խօսէր և Տիտոնի կաղնիները պատգամներ կ'արձակէին։ Յոյն հռչակաւոր փիլիսոփայ և չափագէտ Բիւթագորաս խօսքը նէսիս գետին ուղղելով, այս վերջինը յստակ ու վճիռ ձայնով մը պատասխանեց. «Ողջոյն քեզ, ո՛վ հանճարեղդ Բիւթագորաս»։

Հին դարերու մէջ կախարդ-որովայնախօսութիւնը շատ տարածուած էր վայրենի ցեղերուն մէջ։

Հոպաթ կը պատմէ թէ Ս. Թովմա կղզիին մէջ տեսած է սեւամորթ դերի մը, որ հողակոյտի անհիշելի զանգուած մը կը խօսեցնէր և պատգամներ կը քաղէր ձեռքի պարզ ճգտում մը, որ համանուն կղզեբնակի մը սեփականութիւնն էր։ այդ վհուկը վերջէն իրբեւ վհուկ և այսահար ամբաստանուելով, սպանուեցաւ բնիկներէն։

Ափրիկէի հին գաղթական ժողովուրդները բազմաթիւ առիթներու մէջ կախարդներուն կը դիմէին։ զոր օրինակ, ոճրագործութեան կամ գողութեան մը հեղինակը երեւան հանելու համար կը կանչէին կախարդ մը, որ կուռքերուն մէջէն խորհրդաւոր ձայներով յանցաւորը կը հուչակէր այս կամ այն անմեղ գերին ու այս կերպով յանցաւոր կուտար հակառակորդի մը հանդէպ ունեցած վրէժխնդրութեան ու ատելութեան։

Ափրիկէի խորերը ապրող բարբարոս ժողովուրդի մը գաւառանքին համաձայն, որ և իցէ անհատի մը բնական մահը արդիւնք է ճակատագիրի կամ չարագիտութեան, որ ծնունդ կ'առնէ ցեղակից կամ դրացի գիւղաքնակ անհատէ մը։ Բնա այսմ, երբ չափահաս մէկը կամ ընտանիքի մը պետը մեռնի, անոր ազգականները կը համախմբուին և իրենց վրէժը լուծելու համար կը կանչեն կախարդ մը, որ խորհրդաւոր ձայնով մատնանիշ կ'ընէ յանցաւորը։ այս վերջինը, հակառակ իր անմեղութեան, սոսկալի տանջանքներու և չարչարանքներու ասկ կը մեռնի։

Ափրիկէի, Զինասատանի, Կեղրոնական Ասիոյ և ուրիշ ոչ քաղաքակիրթ երկիրներուն մէջ և մինչեւ մեր օրերը գոյութիւն ունին որովայնախօս-վհուկներ և ըղձապատումներ, որոնք չաստուածոց նուիրուած արձաններու մէջէն պատգամներ կը խօսին և գուշակութիւններ կ'ընեն։

Վերջերս Մ. Ռոկոցինոքի Արեւմ. Ափրիկէ ճամբորդած ատեն, Ֆէրնանտոս կղզիին մէջ ներկայ գտնուեր է կրօնական տարօրինակ արարողութեան մը որ Իւմոթի սրբազործուած քարայրներուն մէջ տեղի ունեցած է։ Այդ առթիւ հետաքրքրաշարժ տողերով կը պատմէ թէ ի՛նչպէս հաւատացեալները ներմուծանդ սրտով կ'աղօթէին և առատ նուէրներ կուռային սուրբի մը որ քթին տակէն աղօթքներ կը մրմնջէր։ Գիշ վերջը՝ մէյ մըն ալ նայիս վհուկը մեծ յուզում մի կը մասնուի և քարայրին խորերէն կը լսուի խորհրդաւոր ձայն մը, որ եղած հարցումներուն մի ըստ միջէ կը պատասխանէ. պատասխանները ընդհանրապէս անորոշ ու երկդիմի էին և պատրանքը այն ատեանն մեծ էր որ պահ մը ետ ալ տարակուսանքի մէջ թնկայ և ստիպուեցայ հարցնել թէ քարայրին մէջ իրօք խօսող ոգի մը կա՞յ։

Միջին դարը շատ նշանաւոր էր կախարդ որովայնախօսներով, որոնցմէ կ'արժէ հոս քանի մը օրինակներ յիշել։

16րդ դարուն վերջերը Իտալիոյ մէջ երեւան ելած է պառաւ կատուկ մը, որ չար ոգիի մը հետ բարձրաձայն կը խօսակցէր։ այդ կինը կը պնդէր թէ կը լսէր դեւի մը ձայնը, որ սուր էր ու աղօտ, և կրնար յստակօրէն որոշել ամէն խօսքերը, որոնք ընդհանուր առմամբ ներկայ և ապագայ իրերու շուրջը կը դառնային։

Ուրիշ որովայնախօս կնիկ մըն ալ, Լիսապոնի մէջ իր ձայնին այնպիսի թրթռացումներ ու ելեւէջներ կուտար որ մարդ կը կարծէր թէ ձայնը ոտքէն, թեւերէն կամ կռնակէն դուրս կ'ելլէր։ հարցումներ կ'ուղղէր անտեսանելի էակի մը, որուն անունը Յովհաննէս-Պետրոս դրած էր և պատասխաններ կ'ընդունէր անկէ։

Անցեալներս անգլիական պզտիկ Հանդէսի մը մէջ որովայնախօսութեան վրայ զուարճալի պատմութիւն մը կարդացի, զոր օգտակար կը համարեմ ծանօթացնել աղնիւ ընթերցողներուն։

Հոփֆիլտ գիւղակին մէջ բազմութիւնը կը խռնուի իմաստուն արջի մը շուրջը, զոր ցուցադրուած էր։ Հետաքրքիրներուն մէջէն անցորդ մը, որ որովայնախօսութենէն քիչ շատ կը հասկնար, աճպարարին մօտենալով, լուրջ չեշտով մը հարցուց թէ արջը խօսելու յատկութիւն ունէ՞ր։

Աճպարարը կարծելով թէ կատակ մըն էր ըսածը,

—Արջին ուղղէ հարցումդ, ըսաւ, և պիտի տեսնես թէ անիկա քեզի ի՞նչ պիտի պատասխանէ։

Ասոր վրայ որովայնախօսը արջին մօտենալով, հարցուց անոր.

—Մը երկիրէն էք, ձէնթլմէ՞ն.

Արջը հնչուն ձայնով մը.

—Զուիցերիոյ Ալպեան լեռներէն.

Հանդիսականները զարմացած սկսան մէկ երկու քայլ ետ երթալ։ Որովայնախօսը խօսքը չարունակելով.

—Երկար ժամանակէ ի վեր ձեր տիրոջը կը ծառայէք։

—Բաւական երկար ժամանակէ ի վեր, այնպէս որ ա՛լ ձանձրացած եմ անկէ, պատասխանեց արջը.

—Ձեր հանդէպ արդեօք լաւ վարմունք մը չունի՞.

—Այո՛, շատ լաւ, ճիշդ այնպէս ինչպէս երկաթագործը իր սալին հետ.

—Ուրեմն ի՞նչ ընել մտադիր էք.

—Օրին մէկը բողկի մը պէս պիտի ուտեմ զայն։

Բազմութիւնը այս վերջին խօսքերը լսելուն պէս երկիւղէն ետ ետ քաշուիլ սկսաւ։ աճպարարը կարծելով թէ արջը իր սպառնալիքը պիտի իրագործէր, անոր շղթայէն քաշել սկսաւ, որուն վրայ արջը խալ մռմռոց մը լսելի բրաւ և ամբոխը ահաբեկած խուճապով փախչիլ սկսաւ։

Յօդուածս վերջացնելէ առաջ կ'ուզէի մէկ երկու խօսքով մատնանիշ ընել ազնիւ ընթերցողներուս որովայնախօս բառին սխալ գործածութիւնը։ Վստահ եմ թէ ընթերցողներուս մեծագոյն մասը այն համոզումը ունի թէ որովայնախօսները կը խօսին իրենց որովայնէն, ուրկէ ձայնը լսելի կ'ելլայ, բայց մեծապէս կը սխալին այսպէս խորհողները։ լուրջ ու մանրակրկիտ քննութիւն մը կը բաւէ համոզելու համար թէ այդ փորձին ատեն որովայնը բնաւ դեր մը չունի, այլ շնչափողն է որ կծկումներով կ'արտադրէ ձայնը, որուն թրթռացումները նշմարելի են կոկորդին արտաքին մասերուին վրայ։

Ամէն մարդ չի կրնար որովայնախօս ելլալ, ատոր համար ունենալու է կոկորդի մասնաւոր յարմարութիւն և վարժութիւն (Աստուած հոգին լուսաւորէ հանրածանօթ Դուրպան Յովսէփին)։

Որովայնախօսութիւնն մասնութիւնը չատերուն կարծածին չափ պարզ չէ, անիկա ունի ուրիշ կնճռոտ կողմեր ալ, որոնց վրայ ծանրանալը աւելորդ կը համարիմ։

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԷՐՈՍԿԻ

ԱՌԵՒՏԱՐԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

ԴՈՐԾԱՌՈՒԹԵԱՆՑ ՎԻՃԱԿԸ

Տարեգլխէն մինչեւ հիմա կերպասեղէնի գործերը կաղն ի կաղ քալեցին, Մեծ Պահքին հաղիւ պզտիկ ոգեւորութիւն մը առնելով։ Զատկի վրայ՝ մեծ գործառնութիւն չելլալուն պատճառը սա էր որ այս տարի Յարութեան տօնը գարնանամուտին հանդիպեցաւ։ Շատեր, ոգին ցրուութենէն վախնալով, իրենց Ֆանֆրէգի քօսթիւմներուն հոգ չտարին։ Նոյնը նաեւ գաւառներու մէջ։ Մայիսէն չարաթ մը ետքը, և մինչեւ այսօր առուտուրը հետզհետէ ոգեւորուեցաւ, թէ՛ այս տեղի Հայ և Յոյն հագրոճիներուն և թէ գաւառներէն մայրաքաղաքս եկող վաճառականներուն խնդրանքներովը։

Հոս տեղի վաճառականը գաւառներէ խնդրանքի կը սպասէ, ա՛ն է իր աչքը բացողը, և փառք Տիրոջը՝ հունձքերուն արդիւնաբեր երեւոյթը խթան եղած է այդ ճամբորդներուն որ հետզհետէ իրենց տեսակը չտկեն։

Աւարիկ ամփոփ տեղեկութիւններ զանազան տեսակներու վրայ։ Դիմները հաշուուած են օսմ. ոսկին 100 ղրշ.էն։ Գայմանաժամ 4 ամիս, կամ 5 % զեղչ կանխիկի համար։

Գաւառները պանիր հացի պէս ծախսող ապրանքն է նախ ապա ռայֆը (army cloth), աղքատին ու էսնաֆին միակ կապան՝ ամբնկեկ։ Դիները իրենց A 47 և A 66 ֆալիքներուն համեմատ փոփոխական են, եարտան 7էն մինչեւ 11 ղրուշ։ Կայ 7էն վարնոց տեսակ մըն ալ որուն հիւսքը փսիաթի հիւսքին պէս կ'երեւայ և շատ անչահ է։ Սամսդի գոյնը (Red mixture) և մոխրագոյնը միագոյներէն 20 փր. աւելի են միշտ։

Ապա շայաքին կարգէն է նաեւ պրաչովան, որուն թէֆ լայնքովը և նեղը, իր տեսակներով, Պուլկարիայէն կուգայ։ Նաեւ Ռումէլի շայաքը, որուն նմանցուածը Անգլիա կ'արտադրէ, 9էն մինչեւ 12, տիւղ կամ սաթրանճ։ Ասոնց սպառումը ձմեռուան մօտ, այսինքն Սեպտ.ին կ'սկսի։ Թրէյց շայաքը հիմա գրեթէ սպառում չունի։

Սաթին պաֆ (satin back). 19½—20 ղրուշ եարտան։ Ասոր աղէկն է Բէլէյէր ֆասօնէն, որուն մէջերն 27 ղրուշի կը ծախսուի հիմա։

Գամկան (գերմ. Kamgarn, անգլ. mixture, միքսչըր).— Եարտան 11¼—11½ ղրուշ։

Գրլ Ֆասոնեան (worsted twill կամ serge). — Եարտան 8½էն մինչեւ 15, հաստութեանը համեմատ։

Թիրելի չուխա (leather cloth կամ միայն union). — Եարտան 11½ ղրուշէն, ընթացիկ տեսակը, մինչեւ 16½։ Սեւ ու լաճիվէրա գոյները միայն կը սպառին։ Միւս գոյները գրեթէ դադրած են սպառումէ։

Մէլթօն (melton). — Էն շատ քըլուածն է, մանաւանդ Անատոլուի մէջ, իր ամանութեանը համար։ Բամբակով հիւսուած բրդեղէն կերպաս մը, որուն գինը 4½էն մինչեւ 6½ի մէջ կը խաղայ, հաստութեան համեմատ։

Պայպուճան (անգլ. viennas). — Մէլթօնին հատն է, որուն կ'բաեն նաեւ թիրելի բրիֆօ։ Այս կերպասով բալթօ կը չինուի ճանճան և աղքատ մարդոց։ Եարտան 11—12½ ղրուշ։

Թիրելի ֆասոր (president, բրեզիտենդ). — Եարտան 7էն մինչեւ 10½ ղրուշ։ Գրմրզը թիֆք ըսուածը՝ 10½ ղրուշ։

Մոսքովա ֆասոր (անգլ. moscow կամ eskimo). — Եարտան 11էն մինչեւ 22½ ղրուշ։

Գասոր (Մէթրոյի ապրանք. բալթօցու). — 35 ղրուշէն մինչեւ 40։ Շատ ընտիր տեսակները կան, մէթրոն մինչեւ 70 ղրուշի։

Շրվիոթ կամ շայաֆ (cheviotte, անգլ. heavy woolen). — Սեւ ու լաճիվէրա։ Ռուպէի ապրանքը 40—50 ղրուշ։ Միւսները, այսինքն անգլիացիներն ու գերմանականները, 20էն մինչեւ 30 ղրուշ։

Նաբօլիթքեն (Venetian կամ Italian). — Եարտան 14—24 ղրուշ ըստ հաստութեան և բուրդի։ Զանազանել գլլով գործուածը բուրդ գործուածէն։ Ամէն դոյն։

Զիգզակ ֆասոնեան (double screw). — Թիրէլին 22—23 ղրուշ եարտան, իսկ ամբողջ բուրդը՝ 29—30։ Սեւ ու լաճիվէրա։

Բորսոնեան (screw). — Սեւ ու լաճիվէրա։ Մէկդրօ ծախուածները անհամար տեսակներ ունին։

Ֆիսանցու ֆասոնեան (բուրդ, fancy tweed). — Մէկդրօն 9½—12 ղրուշ։

Բաթինա և սպչան տիճ.— Բալթօցու կերպասներ թիրեով խառն։ Սպառումին անչահ է հիմա։

Բալթօցու շայաք. (wool coating).— Թէ՛ եարտայի ապրանք և թէ մէթրոյի՝ 30 ղրշ.էն մինչեւ կէս լիրա և աւելի։ Անգլիական տիպոնեան տեսակ մը կայ, որուն եարտան 19½—20 ղրշ.է և ծըմնուան վրայ շատ կ'սպառի, ծանր ապրանքի տեսք ունենալուն պատճառով։

Թիրելի բորսոնեան կամ միխդ բորսոնեան.—12էն մինչեւ 18½ ղրշ.։ հաստութեան համեմատ։ Լոկ եարտայի ապրանք։

Բդի տրա.—Պէք բենկները շատ կը սպառին և կը չինուին կանանց բելքրինեներ, մանթօներ։ Սպառումը խիստ շատացած է, մանաւանդ հոս։ Գիները 20էն մինչեւ 32 ղրշ.։ ըստ տեսակի։ 24նոցը աւելի սպառում ունի։ Մեր նշանակած գինը բօփի գինն է։ Բեռեֆենդէն միշտ սուղ է։

Եօրկիւլի բրիֆօ (օլուրլը և բաթիֆելի). —Երեք գին ունի, I, II, III։ Ը գոտ բուրդ է, մէթրոն 35—36 ղրշ.։ IIը 33 և IIIը մինչեւ 31։ Միայն գաւառներու մէջ կ'սպառի մեծաքանակ, պաներ հացի պէս։

Տիւզ բրիֆօ.—Գերմանական 24նոցը շատ կ'սպառի։ Սուղերը մինչեւ 35 ղրշ.։

Տիակոնալ (Diagonale militaire).— Լաճիվէրա ու սև։ Երկնագոյնը դադրած է սպառումէ։ Մէթրոն 40-60 ղրշ.։

Դրիֆոդին. — Սեւ ու լաճիվէրա։ Մէկդրոն 33—34 ղրշ.։

Բենեֆ.—Բոլոր ապրանքներուն մէջ ամէնէն առատ սպառում ունեցող տեսակը, Ֆասոնեան տեսքով։ Պելժիական ապրանք։ Լայնքը հիմա 140էն 130ի իջած է և կը ծախսուի 10¾-11¼ ղրշ.ի։

Եսրդոն.— Տիւզ չուխային հասար, խաւով։ Եարտան 34—40 ղրշ.։

Առնուվօ ֆսդիւմցուներ.—Այս տեսակը ելնելէն ի վեր, սաթրանճներն և բոլոր միւս տեսակ գործուած Ֆանֆրէգի կերպասները մեծ մասամբ սպառումէ դադրեցան։ Մովեդերեայ տեղերը բռնեցին այս ապրանքը, իսկ ներքին գաւառներու մէջ քիչ բռնուեցաւ։

Լասթիֆոդին.—Սեւ ու լաճիվերա։ Փայլուն երեսով կերպաս մը որ քիչ մը ֆազմիրի կը նմանի։ Գերմանականները ժան են, իսկ ֆրանսականներուն եարտան 40-55 ղրշ.է։

Բարեբսիւցու.—Պէք բենկներ, վրան խաւով, բդի տրայի պէս։ Եարտան 25-40 ղրշ.։

Դեռ ուրիշ շատ տեսակներ կան,

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՕՆԸ — 74

ՖԱՍՍԿՍ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ

ՎՐԱՑ

ՎԷՊ

ՑԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ը.

Երկուքին ալ ըրածը աճպարարութիւն էր պարզապէս։ Բոլ ժամ առաջ նամակը Կայծակեանի ծախելու չահամոլութեամբ, դարձուածքէ դարձուածք ոստոստելով վերջապէս այն կէտին հասցուց բանակցութիւնը, որպէս թէ Կայծակեանները կանուխէն ո՛ և է մտադրութիւն չունէին և ինք անոնց կը թելադրէր։ Պարգեւեանի աղջիկը հարս առնել։ Վաճառականը՝ ապահովագրողին խորամանկ ձեւերը չհասկնալու չափ միամիտ չէր, առաջին վայրկեանէն իսկ կռահած էր անոր՝ իրենց գաղտնիքը շահագործելու նպատակը և հիմա տեսնելով որ խօսակիցը ճարտար դարձուածքով մը իր ակնկալած կէտին հասցուց խնդիրը, վերջին ծայր գոհ մնալով անոր փափկանկատ վարմունքէն, ալ աւելի ընտանի շեշտով մը.

— Տե՛ս ի՞նչ բաներ կը թելադրես, ըսաւ, նստած տեղերնիս բան կը ձգես մտքերնիս, մարդ մարդու քանանայ մարդ մարդու սատանայ, դուն չեմ գիտեր թէ ո՞րն ես այս պարագային, քահանայ թէ սատանայ, ապահովապէս ո՛չ մէկը և ո՛չ միւսը, այլ պարզապէս բարեկամ մը։

Պարգեւեանի աղջիկը Հրաչեային ձեռքէն կորզելու համար վաճառականին նախապէս ըրած ձեռնարկները անգիտանալ կեղծելով Բոլ.

— Շնորհակալ եմ ձեր ընծայած այդ պատուաբեր տիտղոսէն և սակայն իրաւունք չունի՞մ Կայծակեան էֆֆէնտի, ըսաւ, Պարգեւեանի աղջկան պէս բախտ մը անծանօթ օտարականի մը յանձնելը խե՞լք է միթէ, ձգենք ամուսնութիւնը, հարստութիւնը, արժանապատուութեան տեսակէտով ալ ներելի՞ է։

— Ի՞նչ ընենք, յարեց վաճառականը, բռնի բան կ'ելլա՞յ, երբ հայրը Հրաչեայի տալու կողմն է և գուցէ աղջիկն ալ զայն կ'ուզէ, ա՛լ ո՞վ կրնայ միջամտել այս գործին և ի՞նչ իրաւունքով, մնաց որ ամուսնական խնդիրները կարելի չէ բաղդատութեան դնել առեւտրական գործերու հետ, անիկա զուտ սրտի խնդիր մ'է։

— Ատանկ իրաւունք միրաւունք փնտռելու ժամանակը չէ, չլացող որդուն կաթ չկայ. տեսէք մրցակից մը ելեր է և Հրաչեան յանկարծակիի բերելու միջոց մը խորհեր է. մենք կը կանխենք այդ անծանօթ թեկնածուն, անոր ընելիքը մենք կ'ընենք, ադ պաղ զաւակ ամերիկացին կ'անուանարկենք, կ'անպատուենք, բուրդուփապուճ փախչելու կ'ստիպենք և ան ատեն Պարգեւեան ուզէ չուզէ աղջիկը կուտայ միւսիւ Կէչկուառին, որ սրան տեսակէտով ալ օրիորդին աչքին նախապատիւ է անշուշտ ան անտաղ, անհրապոյր երիտասարդէն։

— Նետուելիք առաջարկ չէ, պատասխանեց վաճառականը կեղծ մտախոհութեամբ մը, մինակ թէ անանկ երիտասարդ մը անիրաւ տեղը անպատուելը քիչ մը ամէն մարդու գործ չէ։

— Բայց երիտասարդն ալ չափ ճանչնալու է, անանկ՝ երեկ մէկ այսօր երկու, քաղաքին ամէնէն աւելի աչքի զարնող աղջկան թեկնածու ըլլալու չէ, պեսէ՛ք, եթէ մենք չընենք այս բանը, ուրիշը արդէն ծրագրած է, ինչ որ բացայայտ է գրպանի նամակէս. եթէ մենք կանուխէն չարժինք, աղջիկը կը կորզենք երկուքին ալ ձեռքէն և գողը գողէն գողացաւ Ասուած տեսաւ զարմացաւ կ'ըլլայ։

— Այդչափ մի՛ աճապարէք միւսիւ Բոլ, գոչեց վաճառականը քմծիծաղով մը, միթէ դիւրին գործ կը կարծէք, ի՞նչ դժուարութիւններ կան այդ ձեր ըսածները գործադրելուն մէջ, ամէնէն առաջ ես չեմ զիջանիր. իմ տղուս համար աղջի՞կ կը պակի միթէ, որ անանկ էնթրիկներով ամուսնացնեմ զայն։

—Ներեցէ՛ք եթէ քիչ մը բացայայտ խօսիմ, յարեց Բոլ, էնթրիքի խնդիր չ'կայ, եթէ զրկուող մը կայ այս գործին մէջ, ան ալ միւսիւ Կէչկուառն է, ամէն մարդ գիտէր արդէն որ Պարգեւեանի աղջկան հետ կէս մը նշանուածի պէս էր ան Հրաչեայի մայրաքաղաքս ժամանելէն առաջ, սա մէկ քանի ամսուան մէջ ի՞նչ անցաւ դարձաւ, չ'հասկըցանք, գործը տարբեր երեւոյթ մը առաւ ու հասառուն հակեցաւ Հրաչեայի կողմը, թէեւ ո՛րչափ որ կ'ենթադրեմ, աղջիկը միւսիւ Կէչկուառին համակիր ըլլալէ դադրած չէ, հետեւաբար այս պարագային ուրիշի մը անիրաւութիւն չէ որ պիտի ընենք, այլ բացարձակապէս մեր իրաւունքն ու արժանապատուութիւնը պիտի փըրկենք։

Ապահովագրողը չարունակելով իր դերասանական ձեւերը սկսաւ հարիւրաւոր փաստերով համոզել վաճառականը որ վերջապէս յօժարութիւն յայտնեց և խնդրեց որ գործակից ըլլայ իրենց։ Ուրիշ կերպով կարելի չէր արդէն գործին մէջէն ելլել քանի որ խորամանկ լակոտը գաղտնիքին տեղեկացած էր և ասանկ գձուձ գործեր յաջողցնելու մասին բացառիկ տաղանդ մը ունէր։

—Ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի, յարեց Բոլ փիլիսոփայաբար, և Հրաչեայի գլխուն գալիք չարիքէն ալ սա բարիքը պիտի ծնի որ Կայծակեանները տիպար հարսի մը և հարիւր հազար ոսկիներու պիտի տիրանան ու խեղճ Բոլն ալ մէկ քանի հազար ոսկիով բերանը պիտի սրբէ տեղը նստի. ի՞նչ կ'ընես, կարճ օրուան վաստակը քիչ կ'ըլլայ։

Կայծակեան չկրնալով ծիծաղը ղըսպել,

—Կեցի՛ր տեսնենք, ըսաւ, անգամ մը գործը յաջողցնենք, անկէ ետքը դիւրին է ատանկ հաշիւներ կարգադրելը։

—Զէ՛, գոչեց Բոլ, ամէնէն առաջ այս գործէն ստանալիք խլավուզչէս կուզեմ ապահովել որ անոր հեռանկարը զօրավիդ ըլլայ ինձ ու անոր համեմատ աշխատիմ. եթէ ո՛չ առանց բացառիկ վարձատրութեան մը յոյսին չեմ կրնար յաջողութիւն ձեռք բերել։

—Վարձատրութեան վրայ մի՛ խորհիր, պատասխանեց Կայծակեան, ա՛ն կէտը մեզի ձգէ դո՛ւն, բաւական է որ գործը յաջողի։

—Դուք ալ գործին յաջողութեանը վրայ մի՛ խորհիք ըսաւ Բոլ, ան կէտը ինձ ձգեցէք, ես ի՛նչ կընեմ կընեմ. մինակ թէ կանխաւ իմ խլավուզչէս ապահովեցէք և կամ ճիշդը պայմանի մը տակ առէք. որովհետեւ ինչպէս գիտէք, պարզ գործ մը չէ ինչ որ պիտի ընեմ. ամբողջ կարողութիւնս պիտի կիրարկեմ, ներկաս ապագաս պիտի փճացնեմ, և ասանկ գործ մը գլուխ հանելէ ետք կուզեմ որ ես ալ ապագաս չտկած ըլլամ.

Կայծակեան կատարեալ վստահութիւն ունէր Բոլի կարողութեանը վրայ, որուն միջնորդէքի համար ասանկ պաշտօնապէս սակարկութեան սկսիլը թէեւ ջիղերուն կը դպչէր, սակայն անիրաւ չէր գտներ զայն, գործին ծանրութիւնը ու Պարգեւեանի աղջկան իր հետ բերելիք հսկայ հարստութիւնը նկատողութեան առնելով, ուստի թէ՛ ո՛ և է պարտաւորիչ պայմանի չենթարկուելու և թէ՛ Բոլը յուսադրելու համար, սկսաւ ամբողջ խորամանկութիւնը թափել միշտ խուսափողական ընթացքի մը հետեւելով։ Ընդհանուր իմաստ ունեցող խոշոր բառեր, խոստումի երեւոյթով պարբերութիւններ կարտասանէր, առանց որոշ գումարի մը անունը բերսն առնելու։

(Շարունակելի)

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՀ

ՍԱՀՄԱՆ. — ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ

Շահը, առեւտրական գործողութեան մը կատարումէն ետք, ծախքին վրայ հասոյթին առաւելութիւնն է։ Ոմանք կ'ուզեն «ամբողջ շահը իրենց պահել»։ Ասիկա հակառակ է աշխատութեան բաժանումի սկզբունքին։ Արտադրիչ մը իր շահուն մէկ մեծ բաժինը միջնորդներու տալո՛վ է որ կրնայ լայն հրապարակներ ապահովել իր արտադրութիւններուն։ Պէտք է զանազանել զուտ շահը խառն շահէն։ Խառն շահը այն է որ հաշուուած է առանց ծախքերը զեղչելու, իսկ զուտ կամ իրական շահը ծախքերուն զեղչուելէն ետք մնացած գումարն է։ Այսպէս, զուտ շահը նոր դրամագլուխ մըն է որ կը կազմուի ծախողին ձեռքին մէջ։ Զուտ շահը, որ փոխանակութեան բուն նպատակը կը կազմէ, դիւրին կ'երևայ ճշտել։ Սակայն կը տեսնենք որ վաճառականութեան և մանաւանդ ճարտարարուեստի մէջ դժուարէ ճշգրիտ կերպով որոշել զուտ շահը։ Ասիկա առաջ կուգայ սա պարագայէն որ ապրանքի մը բուն քանի՛ դրուշ արժած ըլլալը սովորաբար պէտք եղած ճշտութեամբ չորոշուիր հաշուական ստոյգ, ուշադիր և խիստ մեթոտի մը պակսութեան պատճառով։ Վաճառականը, ապրանքի մը բո՛ւն գինը ճշտելու համար, նախ կը հաշուէ այն ապրանքին արժէքը, որուն վրայ կը բարդէ մանր մունր ծախքերն և այն գումարէն կը հանէ զեղչերը։ Յետոյ այս նոր գումարին վրայ կ'աւելցնէ այսչափ առ հարիւր, ընդհանուր ծախքի համար։ Ահա այդ հաշիւին մէջ է որ սխալում կ'ըլլայ։ Ընդհանուր ծախքի համար աւելցուած գումարը գրէթէ միշտ պակաս կ'ըլլայ թերի հաշուակալութեան մը պատճառու և վաճառականը, իր ապրանքը ծախած ատեն, կը կարծէ թէ աւելի շահ մը կ'ընէ, մինչդեռ իրականին մէջ այնպէս չէ։ Ճարտարարուեստի մէջ, ապրանքի մը բո՛ւն արժէքը գտնելու հաշիւներն աւելի փափուկ են։ Նախանիւթերու գինէն զատ, որ միշտ կը փոխուի, ինչպէս ճշգրիտ կերպով գնահատել արտադրութեան կամ շինութեան ծախքերը, գործաւորէ՛քը, վերջապէս արտադրութեան, շինութեան և վաճառման ընդհանուր ծախքերը։ Այս զանազան ծախքերը որոշելու համար նրբին հաշիւներ պէտք են, որպէս զի դուրս չգան այն բոլոր ծախքերը, որոնք կը կազմեն ճշգրիտ արժէգինը։ Վաճառականը կամ ճարտարապետը, չահո՛վ ծախէ թէ մնասով, պէտք է գիտնայ ո՛չ միայն շահը կամ մնասը, այլ նաև թէ ո՛րչափ կը շահի կամ ո՛րչափ կը կորնչէ։ Այս կանոնէն կամ մանաւանդ փոխանակութեան այս օրէնքէն հեռանալով է որ այնքան վաճառականներ և գործարանատէրեր մրցում կ'ընեն ի մնաս իրենց, և որուն արդիւնքը կ'ըլլայ կեանքի պայքարը դժուարացնել։

ՊԱՐԶ ԽՕՍՔԵՐ

ՋԱՆՑԱՌՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ աղքատիկ թաղի մը վարժարանին Հոգաբարձութիւնը զանցառութիւն մը կ'ընէ, որուն վրայ կը հրաւիրենք Ուսումնական Խորհրդոյ ուշադրութիւնը։ Իր վարժարանին մէջ անպատճառ պաշտօն մը տալու համար բարեկամ ուսուցչի մը, որ արդէն չատ պաշտօններ ունի, Հոգաբարձութիւնը դպրոցին տղաքը կը պարտաւորէ առտուն չատ կանուխ գալ, որպէս զի Տիար ուսուցիչը կարենայ իր դասը տալ և ուրիշ դպրոց մը վազել երթալ։ Ինչ կը նշանակէ ըստ քմաց փոխուիլ ընել ժամանակացոյցին մէջ, այս կամ այն ուսուցչին հաճոյ երեւալու համար միայն, — որովհետեւ ստիպողութիւն մը չկայ, այն դասը կրնայ թերեւս աւելի ձեռնհասութեամբ ուսանիլ ուրիշ ուսուցիչ մը որ հաւանական է թէ օրական չատ ժամեր ունի տրամադրելի։ Ուսումնական Խորհուրդը, որ ա՛նքան նախանձախնդիր է կրթական Կանոնագրի տառական գործադրութեան, և անշուշտ կը փափաքի որ միօրինակութիւնն ու կանոնաւորութիւնը պահպանուին վարժարաններու մէջ, տակաւին թոյլ պիտի տա՞ արդեօք որ Պոլսոյ մէկ վարժարանին մէջ չարունակուի այս քմահաճ տնօրէնութիւնը որ կ'ըսուի թէ թաղեցիներուն քննադատութեան առարկայ եղած է։

ՍԻՄԷՈՆ ԾԵՐՈՒՆԻ

ԼՈՒՍ չաբաթաթերթին 1903–1904 տարւոյ հաւաքածոյներէն պատրաստ կը գտնուի Պապը Ալի Ճատտէի, 38 թիւ, Վաթան գրատան կից սեղանաւոր Թաղէոս Լֆ.ի քով։ Հաճելի ժամանց մը մնաւորներուն համար լաւագոյն ասուիսի մը։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Նուրպական թերթերեն

Ալ կասկած չի վերցներ այն յաղթութիւնը՝ զոր ձեռք բերին Ճաբոնցիները՝ իրենց Ռուսերուն դէմ մղած փոթորկայոյզ ճակատամարտին մէջ, այն լեռան վրայ որուն վրայ դիրքն է Թալիէնուանի ծոցին և Քին-Զէուխմիջեւ և զոր նախապէս գրաւած էին Ռուսերը։ Այս գործը բոլորովին տարբեր ձեռնարկ մըն էր այն գրաւումէն, զոր չինացի զօրքեր կատարեցին տասը տարի առաջ նոյն տեղին վրայ։

Ճաբոնական աղբիւրէ առնուած հեռագիրներ յստակօրէն կը պարզեն թէ Ռուսերը սպառած էին իրենց սպառազինմանց աղբիւրները, պաշտպանութեան համար իրենց ընտրած դիրքը պատրաստելով, և ամրացնելով զայն խիստ մեծ թնդանօթներով։ Եւ թէպէտ թնդանօթներու մասին տրուած չափը փոփոխական է, սակայն ամէն պարագայի մէջ չի կրնար 22–26էն պակաս ըլլալ։

Այս ահարկու ղէնքերուն փոխարէն, Ճաբոնցիները հազիւ դաշտային սովորական հրետանիներ միայն կրնային ճակատեցնել, որոնք իրենց հնութեան և պզտիկութեան պատճառով անկարող էին յարձակման դիմադրելու։ Բայց յարատեւ սարահարթի մը վրայ գտնուող թնդանօթներ չեն կրնար երբեք ճակատել ցամաքի վրայ հաստատուած թնդանօթներու։ Ճակատամարտը մղուեցաւ ամբողջ ընթացքին մայիս 25ի, և իր տեսակին մէջ շատ յամառ պայքար մըն էր, որուն մէջ յարձակում յարձակումի կը յաջորդէր։ Սակայն միշտ յաղթող բանակները նոր սպառազինութեամբ կ'օժտուէին, մինչեւ որ վերջապէս պատերազմիկներու մէջ տիրող կարգապահութեան, ինչպէս նաեւ հրամատարներուն՝ յաջողելու համար ցոյց տուած կորովի մտադրութեան չնորհիւ, անոնք իրենց ճամբան բացին ճակատի կողմէն։ Սովորաբար այս տեսակ երկարատեւ պայքարներէ ետքը, յաղթեալները կը վհատին յարատեւելէ, կամ հրամատարը կը ջլատուի՝ անկարող մնալով անհրաժեշտ հրամանը տալու։ Բայց այս պարագային վարանում տեղի ունեցած ըլլալ չթուիր, այնպէս որ հետապնդումը միշտ չարունակուած է մինչեւ գիշեր, որ չպիտի ուշանար չատ։

Շատ կարեւոր է գիտնալ թէ ո՞ր կէտին վրայ կասեցաւ ան։ Բայց այս մասին հեռագիրները ամէնքն ալ լուռ կը մնան։ Սակայն այն բանակներուն մէջ ուր կայ կամքը հրամայելու և ոգին հնազանդելու, տարիկ գեղեցիկ հաւատիք մըն է թէ ակնկալուածը ձեռք պիտի կրնայ բերուիլ։ Դարձեալ այս ընթացքը կը նշանակէ թէ, դէպի Բորթ Արթուր ճամբան բաց է, որովհետեւ եթէ Ռուսերը չի կարենան բռնել Քին-Զէուի բաղդատաբար նեղ անցքը, վտահօրէն չպիտի կարենան յաջողիլ պահելու անոր աւելի լայն կէտը, զոր ստիպուած պիտի լքեն, և որուն դէմ Ճաբոնցիք միշտ կրնան հանել իրենց ծովագնաց գումարտակին թնդանօթները։

Պատերազմի թատերաբեմին վրայ իրերը կը մնան սբաքիւ մուօի մէջ։ Զօր. Քուրոքաթքին կայսեր կը ղրկէ իր առօրեայ դիմադրութիւններուն ցանկը, որուն մէջ նշանակուած է հոս հոն խաղախի մը մահը. բայց ասիկա կացութենէն բան մը չփոխեր։ Նշանակելի է սակայն որ, ան բառ մը իսկ չըսեր Քին-Զէուի պարտութեան վրայ. և որովհետեւ իրողութիւնը կասկած չի վերցներ, ան յաւէտ ցոյց կուտայ հաղորդակցութեանց միջոցներու չգոյութիւնը։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՐԻՒՆԱՀԵՂ ԿՌՒԻ

ՏԵՒԱԿԱՆ ՊԱՑՔԱՐ ՄԸ

ՃԱԲՈՆՑԻՔ ՔԻՆԶԷՈՒԻ ՄԷՋ

ՌՈՒՍԵՐ ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ ԿԸ ՔԱՇՈՒԻՆ

ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՐՄԱԹԻՔ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Վերջին թղթաբերով առնուած Նուրպական թերթերեն։ Դեպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ ճարտնակաբար։)

ԼՈՆՏՈՆ, 27 Մայիս.— Ճաբոնական դեսպանատունը Թոքիոյէն ստացած հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդէ.—

«Քինչէուի յարձակման մանրամասն տեղեկագիրը.— Թշնամին չատ մը խրամներ չինած էր Բօա-Նուանչանի շրջակայքը և բուռն կերպով դիմադրեց պաշտպանողական դիրքերուն ետեւէն։ Սակայն և այնպէս, չատ մը փորձերէ ետք, յաջողեցանք գրաւել դիրքը և մղել մեր թշնամիները դէպ ի Նանքուէնլինկ։ Այս սաստիկ կռիւը տասնըվեց ժամ տեւեց։

«Թոկիօ կը հեռագրէ թէ չորս թընդանօթակիրէ և թորփիլանաւերէ բաղկացած նաւատորմին հրամանատարը անթել հեռագրութեամբ տեղեկութիւն կուտայ որ նաւաբաժինը Քինչէուի ծոցը հասաւ, և մեր բանակին գործակցելով ումբակոծեց Նուանչանը մայիս 26ին։ Այս նաւաբաժինը յետոյ ետ քաշուեցաւ տեսնելէ ետք մեր բանակին Նուանչանը գրաւելը։ Շօքայ նաւատորմը սպասնուեցաւ։ Բայց ասի, ունեցանք ուրիշ սպասնեալներ և վիրաւորեալներ։ Մեր նաւերուն մէջ պատահած վնասները աննշան են։»

Քինչէուի յարձակման բանակին հրամանատարը հետեւեալ տեղեկագիրը կը ղրկէ.— Մայիս 21ին, կատարուած խուզարկութիւններէ և թշնամի թընդանօթաձգութենէ կը հետեւի որ մեր թշնամիները, Քինչէուի հարաւակողմը, 15 սանթիմէթրոց տասնըչորս թնդանօթներ և 12 սանթիմէթրոց երկու արագահարուած թնդանօթներ դեռեւղած են։ Ասոնցմէ զատ ունէին նաեւ տասը ամրոցներ։ Բլուրին ստորոտը սականներ և երկաթէ թելեր հաստատածէին։ Մայիս 22ին, յարձակումի յատկացուած զօրախումբերը սկսան իրենց գործողութեանց։ 23ին կատարուած հետազօտութիւններ յայտնեցին թէ թշնամին աջ թեւը կը գտնուի Հուա-Շանկ-Թէուի վրայ, ումբը խոշոր թնդանօթներով, ծովուն դէմ։

Քինչէուի մէջ փոքրաթիւ հետեւակ և թնդանօթաձիգ զօրքեր տեսնուեցան։ 25ին առտուն յարձակումը սկսաւ, բուռն թնդանօթաձգութեամբ Նուանչանի մէջ։ 26ի արշալոյսին, դարձեալ ընկաւ թնդանօթաձգութիւնը և հինգ ժամ տեւեց։ Մեր երեք մարտանաւերը կը մասնակցէին մեզ Քինչէուի ծոցէն։ Թալիէնուանի առջեւ խարսխող ռուս թնդանօթանաւ մը ումբակոծեց մեր ձախ թեւը։ Ժամը հինգ ու կէսին, Քինչէուի տիրեցինք, և կատազի հրեւէ մը ետք, գրաւեցինք Նուանչանը։ Այս վայրկենիս կը հալածենք թշնամի Ռուսերը։»

ԹՕՔԻՕ, 27.— Երէկ առտու, Ճաբոնցիք վտարեցին Ռուսերը Քինչէուէն։ Արիւնալի ճակատամարտէ մը ետք, Ճաբոնցիք յանկարծակիի բերին գիշերանց Թալիէնուանի արեւմտեան կողմը, Նուանչանի բլուրին թշնամի դիրքերը որոնց գրաւումը անկարելի կը նկատուէր գրեթէ։ Ճակատամարտը կատաղութեամբ չարունակուեցաւ բլուրներուն մէջ ամբողջ գիշերը և պատերազմի կեդրոնէն եկած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ պատերազմը դեռ չէ վերջացած և թէ Ճաբոնցիք կը հալածեն Ռուսերը դէի հարաւ։ Ռուսերը այսուհանդերձ լաւ միջոցներ ձեռք առին իրենց հակառակորդներուն ընթացքը կասեցնելու համար դէպի հարաւ Լիաօթունկի թերակղզին և դէպի Բորթ Արթուր։ Անոնք հաւասարապէս ամրացուցած էին Թալիէնուանի ծովեզերքին երկու կողմերը։ Իրենց աջ թեւը կը հասնէր Հուանկ-Թաօ, և ձախ թեւը կ'երկարէր Նուանչանի բլուրին վրայ։ Հոս էր որ ամէնէն աւելի ուժգնէ էին անոնք։ Մարտկոցներ ունէին բլուրին գագաթը և կողերուն վրայ խրամներ փորուած էին։ Աւելի ստորոտը, սականներ զետեղուած էին և երկաթեայ թելեր անցուած էին հիւսիսային և արեւելեան կողմերը։ Պաշտպանողական ուրիշ գիծ մը ղոր դարձեալ կը պաշտպանէին երկաթեայ ագուցիկ թելեր, կ'երկարէր Թալիէնուանի ծոցին մօտ, Եան.Շիա.Թունէն մինչեւ Թին.Զիա.Թիէն, Քինչէուի հարաւակողմը։ Քինչէու կը գտնուէին ռուսական բազմաթիւ հետեւակ և թընդանօթաձիգ զօրք։ Ճաբոնցիք նախ գրաւեցին Քինչէուի արեւելեան կողմի բլուրներու շրջանը։ Դիրքը գրեթէ ուղիղ գիծ մը կը կազմէր։ Հարաւային ճակատը կը գտնուէր Թալիէնուանի ուղղութեամբ և արեւելեան ճակատը դէպի Քինչէու։ Զի.Ուլի.Զան գիւղը անկիւնին գագաթը կը կազմէր։ Երբ աջ թեւը կ'ուղղուէր Զէն.Զիա.Թիէնի վրայ, գրեթէ ուղղակի դէպի հիւսիսը Զի.Ուլի.Զանի, ձախ թեւը կ'ուղղուէր Զայ.Զու.Հօի վրայ, հիւդ Զի.Ուլի.Զանի արեւելեան կողմը։ Ցարձակող զինուորները միացան այս անկիւնին եռեւ կատարեալ ապահովութեան մէջ։ Ռուսերը վերջին չարաթ օրուընէ սկսած էին պատասխանել ճաբոնական յարձակման որովհետեւ իրենց մարտկոցները թոյլ կրակ մը կը տեղային։ Այսուհանդերձ Ճաբոնցիք մերժած էին պատերազմի սկսիլ, թշնամի դիրքերուն և ուժերուն վրայ կատարեալ գաղափար մը ունենալէ առաջ։ Խղճամիտ հետազօտութիւններէ վերջ Ճաբոնցի սպաները չատ մօտեցան ռուս դիրքերուն, զանոնք թնդանօթաձգութեան մղելու և այսպէսով յաջողեցան ստուգապէս տեղեկանալ անոնց թնդանօթներուն ուժին և ռումբերուն տեսակին։ Այսպէսով էր որ անոնք ապահովուեցան թէ Նուանչանի մարտկոցները կը պարունակէին չորս հովիցեր թնդանօթ 15 սանթիմէթրոց, տասը հին ոճով թնդանօթ, և երկու արագահարուածներ 12 սանթիմէթրոց։ Տեսան նաև թէ Ռուսերը գրաւած էին ընդարձակ տեղեր, բայց չը կրցան ստուգապէս գիտնալ մարտկոցի վերածուած թնդանօթներուն քանակը։ Թշնամի թնդանօթները 8500 մէթր հեռուն կը նետէին ռումբերը։ Ռուսներուն աջ կողմը, Հուանթաօի մօտերը, Ճաբոնցիք հաստատեցին թէ ուրիշ խոշոր թնդանօթներ կը գտնուին։ Հաստատուեցաւ նաև թէ Նուանչանի հարաւ արեւմտեան կողմը բլուրի մը վրայ Ռուսք զօրաւոր դիրք մը ունէին։ Թալիէնուանի ծոցին խորին մօտ, Ռուսերը դիրքեր ունէին, ուրկէ ելեքտրական ցոլացուցիչներ կ'ուղղուէին գիշերը ճաբոնական դիրքին ձեւացուցած անկիւնին վրայ, հիւսիսարեւելեան բլուրներուն մէջ։ Եէն.Զիա.Թիէնէն մինչեւ Լիաօ.Թունկ թերակղզին արեւմտեան եղերքը Թնամի չը կար, և կամ թէ կը պահպանուէր Քինչէու գտնուող զօրքերէն։ Այս շրջանակին մէջ էր ռուս դիրքերուն գլխաւոր թերին, և երբ այս բանը տեսնուեցաւ, Ճաբոնցիք իրենց աջ թեւը երկնցուցին դէպի հիւսիս և արեւելք, շրջապատելով Քինչէուն և ռուսական աջ կողին ծայրը։

Ճաբոնցիներուն ձախ թեւը երկարեցաւ մինչեւ Ուանկ-Զիա-Թունկ, Թալիէնուանի եղերքը և այս վայրկենիս բանակին կեդրոնական մասը առաջ քաշեց։ Զորեքշաբթի օր առտուան ժամը հինգ ու կէսին Ճաբոնցիք յարձակեցան Քինչէուի վրայ։ Երեք ժամ անընդհատ թնդանօթաձգութեան պայքար մը մղուեցաւ Նուանչանի բլուրին վրայ։ Ռուս թնդանօթները իրենց կերպակը կ'ուղղէին ճաբոնական զօրքերուն ամբողջ գիծերուն, առանց սակայն մեծ կորուստներ պատճառելու։ Ճակատամարտը վերսկսաւ հետեւեալ օրը արշալոյսին։ Ճաբոնական երեք թնդանօթակիրներ որոնք Քինչէուի ծոցը մտած էին, ումբակոծեցին ռուս դիրքերը։ Ռուս թնդանօթանաւ մը որ Թալիէնուանի ծոցը կը գտնուէր եղերքին մօտեցաւ և հինգ ժամ ումբակոծեց ճաբոնական ձախ թեւը։ Արդէն արշալոյսէն ի վեր երկու բանակին մարտկոցները անխնայ կրակ կը տեղային իրարու դէմ, մինչ ճաբոնական հետեւակազօրքերը առաջ կը խաղային։ Ժամը հինգը քսան անցած մտան Քինչէու, երբ Ռուսք դէպ ի հարաւ կը փախչէին։ Ճաբոնցիք անմիջապէս փութացին այդ ուղղութեան մէջ և յարձակեցան Նուանչանի բլուրին վրայի դիրքին որ ինքզինքը պաշտպանեց բուռն կերպով։ Ճաբոնցիք վերջապէս կրկնակի և յանկարծական յարձակումներով գրաւեցին զայն։ Ռուսք նահանջեցին դէպ ի հարաւ։ Հասած տեղեկութիւններ ոչ է մանրամասնութիւն չեն տար ռուսական աջ թեւին վրայ տեղի ունեցած դէպքերուն մասին։ Կ'երևայ թէ այդ դիրքը լքուած է այս պահուս։ Վնասներուն մասին ալ բան մը չգիտցուիր, որոնք սակայն չատ մեծ են անշուշտ, երկու կողմէն ալ։

Իրիկուան ժամը 4.—Կէս օրէ ետք ժամը 3ին Ռուսք ձգեցին Նուանչանի իրենց դիրքերը և քաշուեցան դէպ ի Նան-Բուան-Լինկ ուր կը կարծուի թէ պաշտպանողական աշխատութեանց երկրորդ գիծ մը կայ։ Երկաթուղիի ճամբուն վրայ Թա-Ֆանկ-Շանի կայարանը սականներ զետեղուած էին որոնք պայթեցան օդը հանելով կայարանը։ Ճաբոնական զօրքերը 16 ժամ կրակին տակ կը գտնուէին և հրամանատարները մեծ սպայակոյտին ղրկած իրենց հեռագիրներուն մէջ մեծ գովեստը կ'ընեն Ճաբոնցի զօրքերուն անօրինակ քաջարտութեան։

Իրիկուան ժամը 4½.—Թոկիօ կը հեռագրէ թէ «Ձուքիչի» «Հէյեէն» «Աքաժի» և «Շիօքէ» թնդանօթակիրները Նայիմա նաւակայտին հրամատարութեամբ թորփիլանաւերու առաջին տորմիղին հետ չորեքշաբթի իրիկուն հասան Քինչէուի ծոցը։ Հինգշաբթի օրն արշալոյսին նաւաբաժինը թնդանօթի բռնեց Սուչթօնը բանակին օժանդակութեամբ։ «Աքաժի» և «Շիօքէ» ծովեզերքին մօտեցան և ումբակոծութիւնը չարունակեցին։ Առտուան ժամը 11ին թշնամին քաշուեցաւ Սուչթօնէն, բայց անոր ետեւը ուրիշ դիրք մը գրաւեց, ուրկից չարունակեց իր կրակը։ Ճաբոնական կորուստներն են տասը սպաներ և վիրաւոր որոնց մէջ է «Շիօքէ»ի սպաներէն նաւապետ Հաեաշի որ մեռաւ։

ԱՐԻՒՆԱՀԵՂ ԴՐՈՒԱԳ

Իրիկուան ժամը 5.—Վերջին լուրեր կը տեղեկացնեն թէ Նուանչանի բլուրին յանկարծական առումը արիւնահեղ գործ մը էր։ Ամէնէն առաջ Ճաբոնցիք իրենց կրակը կեդրոնացուցին ռուս մարտկոցներուն վրայ և օգնութեամբ չորս թնդանօթակիրներու որոնք Քինչէուի ծոցը կը գտնուէին, յաջողեցան լռութեան մատնել ռուսական չատ մը թնդանօթներ։ Ռուսերը բլուրին չուրջ չենած էին պատնէշներ, որոնք պաշտպանուած էին երկաթեայ թելերով և ուրիշ արգելքներով։ Ճաբոնցիք բլուրն ի վեր խոյացան քանի մը հեղ, բայց միշտ ետ մղուեցան թնդանօթներու և հրացաններու մահացու կրակին առջեւ։ Վերջապէս կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Ճաբոնցիք վերակազմեցին իրենց կարգը և յանկարծական յարձակումով մը գրաւեցին բլուրին գագաթը։ Ռուսերը յամառութեամբ ընդդիմացան սակայն և իրիկուան ժամը 7ին էր որ Ճաբոնցիք յաջողեցան կատարելապէս տէր դառնալ գագաթին։

Իրիկուան ժամը 8.— Ճաբոնական սպայ մը որ բարձր պաշտօններ վարած է, այս իրիկուն յայտարարեց թէ իր հարենակիցները Քինչէուի և Նուանչանի բլուրին վրայ յարձակելով իրենցմէ չատ աւելի զօրաւոր թշնամիի մը դէմ կռուելու վիճակին մէջ էին։ «Ռուսք, ըսաւ սպան, կ'օգտուէին ռազմագիտական այն ամէն առաւելութիւններէն զոր կ'ընծայէ երկրին բնութիւնը, առաւելութիւններ որոնք կը շեշտեն դեռ՝ պաշտպանողականի մասին զինուորական արուեստին վերջին զիտերը։ Նուանչանի բերդերը զինուած էին մեծ թնդանօթներով, մինչ Ճաբոնցիք ունէին դաշտային հրետանիներ միայն, քանի որ մեծ թնդանօթներ չէին կրնար տանիլ իրենց հետ ճամբաներու դժուարութեանց համար։ Մեր բանակը ամէն գովասանքի արժանի է, գրաւած ըլլալուն համար Ռուսերուն այնքան զօրաւոր դիրքը, գործ մը որ անկարելի կը նկատուէր։ Կը վախնամ որ մեր կորուստները չատ մեծ են, բայց չահեցանք Բորթ Արթուրի պաշարման արգելք եղող ամէնէն զօրաւոր կէտը։»

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ, 27.—Ճաբոնական այս յաղթանակին լուրը մեծ յուզումով ընդունուեցաւ հոս։ Ամէն մարդ իրարու ձեռքէ կը խլէ լրագիրները։ Մեծ հրապարակներու վրայ ընթերցողներ իրարու հետ կը վիճին խումբ կազմած։ Կ'ենթադրեն թէ Ռուսներուն մեծ թնդանօթները գրաւած են Ճաբոնցիք։ (Այս լուրը արդէն հաստատեցին հեռագիրները, յայտնելով թէ Ճաբոնցիք 50 թնդանօթ գրաւած են Քինչէուի մէջ։ Ծ. խ.)։ Աւելի յոռետեսներ կը կարծեն թէ Բորթ Արթուր այլ ևս չի պիտի կրնայ դիմանալ։

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ, 27 Մայիս.—Ռուս զօրաթաքին զօրավար հետեւեալը կը հեռագրէ երէկուան թիւով. — Լիաօեանկի գլխաւոր ճամբուն վրայ, դէպ ի Ցէէնկ-Հուանկ-Զէնկ, ճաբոնական յառաջապահ գունդ մը նշմարուեցաւ, որ կը գրաւէր Ցէէնկ-Հուանկ-Զէնկէն 34 վերստ ասդին Իքումանցի պարանոցը և Սիաօտանտիանի մօտի գիւղը։ Նոյնպէս պզտիկ գունդեր տեսնուեցան Իքումանցայի և Սէլուճանի միջեւ Լիաօեանկի ճամբուն վրայ։ Զուճալինի կիրճը ամրացուած է։ Սէլուճանի մօտ, աւելի մեծ ուժեր տեսնուած են, ինչպէս նաեւ Քայչէնի ճամբան Տալիանտարուցայի մօտ։ Մայիս 16էն ի վեր բազմաթիւ թշնամի գունդեր տեսնուեցան։ Տալիանտարուցայէն, Քայչէնի ճամբուն վրայ, մինչեւ Զանտալու ժողուուեցան զօրագունդերը։ Ճաբոնցիներ Սինքաթիլինի պարանոցը գրաւեցին, որ կը գտնուի Տալիանտարուցայէն 14 վերստ ասդին։

Մայիս 20ին, մեր հետազօտիչները նշմարեցին ճաբոնական գունդ մը որ Բապալիէնէն կը քալէր դէպ ի Տայանքիի գետակը։ Լիաօթունկ թերակղզին հարաւակողմը, ճաբոնական առաջապահները Մայիս 24ին գրաւեցին Զէնչանչիլիի և Սանտիային, Ֆուճուէն 14 վերստ ասդին։ Ճաբոնցիք զօրք ցամաք հանեցին չարունակաբար Բիցէուօի մէջ, և Սիաքու-Բաուլէոի մօտ։ Ճաբոնցիներուն մէջ կային նաեւ Քորէացի դիմորներ։ Թաքուչանի մօտ, 48,000 Ճաբոնցի ցամաք ելած են, կ'ըսուի։

ԿՈՄՍ ՔԱՑՈՒՐԱ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Թոքիօ, 27 Մայիս

Անգլիական կարեւոր թերթ մը կը հրատարակէ Բանատացի միսիոնարի մը՝ կոմս Քացուրայի հետ ունեցած տեսակցութիւնը։ Կ'ըսէ թէ կոմս Քացուրա խրատեցաւ կը ցաւի որ Ռուսերը կը ջանան նախապաշարել արեւմտեան ազգերը «Դեղին վտանգ»ին ալմուկով։

Կոմսը պարզելով պատմական ընթացքը ռուսական նախայարձակութեան, կ'ըսէ թէ երբեք տեւական խաղաղութիւն չպիտի ըլլայ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ։ Կը յայտարարէ թէ Ճապոն ցեղի և կրօնքի հետ գործ չունի, այլ իր ձգտումն է յառաջդիմութիւնը և կրօնական ազատութիւնը։

Կոմս Քացուրա յետոյ կը բացատրէ թէ, արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը անքակտելի կերպով կը զոդէ Ճապոնի չաները Արեւմուտքի չաներուն հետ։ Եւ կ'ըսէ. «Ճապոնի ճակատագրուած ըլլայ Ծ. Արեւելքի առաջնորդը ըլլալ կամ ոչ, աշխարհ կրնայ վստահ ըլլալ որ ան յուժարարար չպիտի կասեցնէ իր քայլերուն ընթացքը։ Պիտի ջանայ համոզել Ծ. Արեւելքը՝ ընելու այն բանը, զոր ինք անձամբ ըրած է, և կը ջանայ այդ մասին լաւագոյնը և կատարեալը ընել։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԶՕՐՔԵՐԸ ԵՎ ՃԱԲՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏԱԼՆԻԻ ՊԱՐՊՈՒԻԼԸ

ԹԱԼԻԷՆՈՒԱՆ ԿԸ ԳՐԱՒՈՒԻ

ԹՈՔԻՕ, 30 մայիս.— Ռիւթէր կը ծանուցանէ թէ ճաբոնական Բ. Բանակին հրամատար զօր. Օքուլի մէկ հեռագրին համաձայն, հարիւրապետ Նաքամուրայի հրամանին տակ գտնուող ճաբոնական զօրախումբ մը ուրբաթ օր գրաւեց Թալիէնուանը և ձեռք անցուց 4 թնդանօթ։

Զօր. Քուրոքի կը տեղեկագրէ թէ անցեալ չարաթ օր Ճաբոնցիք Ցէէնկ-Հուանկ-Զէնկի հիւսիս արեւելեան կողմը յարձակեցան 2000 խազախներու վրայ և զանոնք փախցուցին։ Ճաբոնցիք ունեցան 4 սպանեալ և 28 վիրաւոր։

ՈՒԱՇԻՆԳԹՐԸՆ.—Ռիւթէր կ'իմանայ թէ նոր զօրաբաժին մը ճամբայ ելած է Ճաբոնէն։ Կը կարծուի թէ Քորէա պիտի հանուի այս զօրաբաժինը, քօրէական թերակղզիին հիւսիս արեւելեան կողմը գտնուող ռուս վերջապահ գունդերը պաշարելու համար և կտրելու համար ռուս հեծելազօրաց ճամբան, որոնք կ'սպառնան Քուրոքիի բանակին հետ հաղորդակցութիւնները կտրել։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ.—Ռուս հեռագրական գործակալութիւնը Մուքտէնէ կը տեղեկանայ թէ Քինչէուի գիրքին գրաւումը, որ ա՛նքան ծանր կորուստներու պատճառ եղաւ Ճաբոնցիներուն, ոչ է փոփոխութիւն չմտցներ կացութեան մէջ։

ԲԱՐԻԶ.—Ռուսք կրակի տալ ետք Տալնի քաղաքը, պարպեցին զայն։

ԼՈՆՏՈՆ.—Եկած հեռագիրներ կ'ըսեն թէ Ռուսք պարպեցին Տալնին զայն կրակի տալէ ետք։ Կը ծանուցուի թէ Ճաբոնցիք Սայիմաքի հասան։

ԲԱՐԻԶ.—Զօր. Քուրոքաթքին կը հեռագրէ թէ Ճաբոնցիք Սայիմաքիի վրայ կը քալեն։

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ.—Քինչէուի գործին նկատմամբ ռուս պաշտօնական ոչ է տեղեկութիւն չէ հաղորդուած։

ԼՈՆՏՈՆ.—Թիէնթսին Սբանճարտի կը հեռագրեն թէ քաղաքին օտար հիւպատոսները նիստ գումարած են, ուր միաձայնութեամբ որոշած են Զինի արտաքին գործոց նախարարութեան ծանուցագիր մը ղրկել, Ծ. Արեւելքի պատերազմին միջոցին, Զինաստանի բռնելիք ընթացքին մասին։

ՊԷՐԼԻՆ.—Բեթերսպուրկի քօրէական դեսպանը հոս հասաւ և իմացուցաւ ճաբոնական դեսպանատունը։ Բեթերսպուրկէ իր մեկնումը մեծ զարմանք պատճառած է։ Կը կարծուի թէ չպիտի դառնայ իր պաշտօնատեղին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ռիւթէրի կը հեռագրուի թէ ճաբոնցիներուն Քինչէուի յաղթանակը գլուխ հանող թնդանօթի հրետանիները մարտի մէջ ցամաք հանուած էին Ելիոթի կղզիները։ Ճաբոնցիք այն ատեն սկսան առաջանալ երբ այդ հրեանիները Լիաօթունկ թերակղզին փոխադրուեցան։

ՆԻՒ ԵՕՐՔ.—Սրն կ'իմանայ թէ, Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնած է Ռուսուճաբոն պատերազմին միջամտել իր հաշարար։

ՎԻԵՆՆԱ. — Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Գերմանիոյ միջեւ առեւտրական նոր դաշնագրին բանակցութիւնները վերջ գտան այսօր Պէրլինի մէջ։

ՄԱՍՐԻՏ. — Ալֆոնսօ թագաւորը սեպտեմբերին պիտի կատարէ արտասահմանի իր ուղեւորութիւնը։

ՔՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻԷ ԷՄԻՐՍԻԷՆ

14րդ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

3 % պարգեւաւոր պարտաթուղթերու

(1903ին հրապարակ հանուած)

15 ՄԱՅԻՍ 1904

629,953 թիւր 50,000 Ֆրանկ ըահած է իսկ հետեւեալ 25 թիւերը 1000ական Ֆրանք չահած են

420379 420944 423153 430790 464468
473567 490779 507799 523431 541192
652706 572825 579465 587533 630795
662431 665021 683663 700583 718045
757273 761398 722745 785999 794912

Պարգեւներու վճարումը պիտի սկսի 1904 յունիս 1ին Պոլսոյ և Իզմիրի մէջ՝ Քրէտիթ Լիոնէէն, Գահիրէի մէջ կեդրոնատեղիէն, Աղեքսանդրիոյ մէջ Քրէտիթ Լիոնէէն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ Ժողովը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ասենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս արք. Յովհաննէսեանի։ Ներկայ էին Տ. Վահրամ արք. Մանկունի, Տ. Գաբրիէլ եպս. Ճէվահիրճեան և Սանտալճեան ու Շնորհալեան աւագ քահանաները։

1. Օրթագիւղի եկեղեցիին աւագերէց Տ. Սահակ Ա. քհ. Տէր Սարգիսեանի կողմէ պատրաստուած «Ատուած և բնութիւն կամ Ս. Գիրք և գիտութիւն» անուն գործին քննութիւնը կատարուած էր Ժողովին ատենապետ Սրբազանին կողմէ որ իր քննութեան տեղեկագիրը մատուցած էր։ Ժողովը տեղեկագրին վրայ վաւերացուց սոյն գործը, ըստ ամենայնի համաձայն գտնելով Հայ. Առաքելական և ուղղափառ եկեղեցւոյ դաւանութեանց։

2. Դոնիայի Պատ. Փոխանորդ Տ. Վահրիհ Ծ. Վրդ. կը տեղեկագրէր թէ՝ Էրէկիլ քաղաքի եկեղեցւոյն վրայ ձեռնադրուած Տ. Մովսէս քհ., պաշտօնէ դադրեցուցուած է տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին կողմէ և կ'աւելցնէր այս առթիւ հիւր քահանաներու անպատեհութիւնները, նկատելով որ Թաղ. Խորհուրդները աւելի հիւր քահանաներ պաշտօնի կը կոչեն քան թէ բուն եկեղեցւոյ վրայ ձեռնադրուածները կը պահեն։ Ժողովը նկատելով որ Թաղ. Խորհուրդը առանց հոգեւոր իշխանութեան հաւանութեանը պաշտօնակ բերած է յիշեալ քահանան, որոշեց Տ. Մովսէս քհ.ն վերջին հաստատել իր եկեղեցիին վրայ և միւս կողմէ յանձնարարել Պատ. Փոխանորդին որ հիւր քահանաներու առժամեայ կերպով պաշտօնավարել տայ, մինչեւ որ տեղացի նոր քահանայացուներ պատրաստուին։

3. Սգիտոսի առաջնորդ Տ. Յովսէփ եպս. Այվազեան, յայտնելով թէ ժամանակէ մը ի վեր Գահիրէի եկեղեցիին համար քահանայի մը պէտքը ըզգալի եղած է, կը խնդրէր որ Կրէտէի Տ. Աւետիս քհ. Ռափայէլեանը, որ այժմ Պոլիս կը գտնուի, արտօնուի Գահիրէ գալ և պաշտօնավարել։ Ժողովը որոշեց պատասխանել թէ՝ բաց ի իր պաշտօնատեղիէն (Կրէտէ) ուրիշ տեղ չկրնար պաշտօնավարել և թէ հարկ է տեղացիներէն արժանաւոր անձ մը ընտրել և ձեռնադրել։

4. Կիւմիւշխանի (Տրապիզոն) Ս. Աստուածածին եկեղեցիին քահանան, գրով մը կը յայտնէր թէ տեղւոյն Ս. Փրկիչ վանքին յարմարագոյն եկեղեցական մը իբր վանահայր կարգուիլը անհրաժեշտ է։ Ժողովը որոշեց բնիկ Կիւմիւշխանէցի Տ. Կարապետ վրդ. Մկրտիչեանը վանահայր նշանակել նոյն վանքին։

5. Պարտիզակցի Տ. Վահան վրդ. Տէր-Մինասեանի Նոր Բիւզանդական անուն դասագիրքին քննութիւնը ասկէ առաջ յանձնուած էր Տ. Յովհաննէս Ա. քհ. Մկրտեանի, որ իր անձնական տկարութիւնը մէջ բերելով վերադարձուցած էր զայն։ Ժողովը որոշեց սոյն գործին քննութիւնը յանձնել Տ. Ներսէս եպս. Աւանեանի։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Մկրտիչ արք. Վեհապետեան առաջիկայ կիրակի հրաւիրուած է Ս. պատարագ մատուցանել Գուրուչէշմէի եկեղեցիին մէջ։

ՊԱՐՍԻՑ ընդհանուր հիւպատոս և դեսպանատան Բ. թարգման Գրիգոր խան Շամտանճեան երէկ Պատրիարքարան գալով՝ ամուսնական ծանօթ խնդիրին առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

ԲԱԲԵՐԴԻ Գաւառ. վարչութիւնը գրով մը տեղւոյն առաջնորդ Տ. Արիստակէս վրդ.ի պաշտօնավարութեան մասին գոհունակութիւն կը յայտնէ, աւելցնելով որ ցաւ կ'զգայ անոր բաժանումին համար, բայց միեւնոյն ատեն կը համակերպի Կեդր. Խառն Ժողովոյ որոշումին որով Տ. Արիստակէս վրդ. Տրապիզոնի առաջն. տեղապահ ընտրուած է և անոր տեղ Բաբերդի առաջնորդական պաշտօնին կոչուած է Տ. Գէորգ վրդ. Իբրանոսեանը։

ՇՈՒՄԼԱՑԻ Տ. Խորէն քհ. Քիւչիքեանը վերջին գրով մը դիմած է Պատրիարքարան, և պարզելով տեղւոյն եկեղեցիին և կրթ. անկերպարան վիճակը, Թաղ. Խորհուրդի ընտրութեան հրահանգ խնդրած է։

ԲԱԼՈՒԻ առաջն. տեղապահ Տ. Կարիէն վրդ.ի պաշտօնը հաստատող կայս. պերճաթը ստացուած ըլլալով, Ն. Գերապատուութիւն մէկ քանի շաբաթէն կը մեկնի իր պաշտօնատեղին։

ԻԶՄԻՐԻ Գաւառ. Ժողովի թեմական տասը պնդումներուն ընտրութեան՝ առաջնորդարանէն թեմերը ղրկուած հրահանգները կը գործադրուին հետզհետէ։ Այս շաբթու թեմերուն հինգ ժողովականներուն ընտրութիւնները կատարուեցան քուէից մեծամասնութեամբ, Գաւառ. Ժողովոյ անդամ ընտրուած են Թովմաս էֆ. Թոմայեան՝ Իօտէմիշէն, Աբրահամ էֆ. Պէրկամայեան՝ Պերլամա և Մէնէմէնէն, Սարգիս էֆ. Թազէորեան՝ Քըրքաղաճէն, Ստեփան էֆ. Կ. Թօքմաքլեան՝ Աք Հիսարէն, Մինրդատ էֆ. Ղազարոսեան՝ Քընքէն. որով կը մնայ թեմական հինգ անդամներու ընտրութիւնը։

—Պատր. Փոխանորդ Տ. Դանիէլ Ծ. վրդ. Մաղնիսա գացած է Վիճակային գործերու կարգադրութեան ինչպէս նաև տեղւոյն Գաւառ. Ժողովի երկու անդամներուն ընտրութիւնը փութացնելու համար։

ԶԱՐԵԱՄՊՈՒՇԷՆ կը գրեն մեզ.— Ներկայ տարւոյ Ապրիլին տեղւոյս Բաղաքական Ժողովը նիստ գումարելով Թաղ. Խորհրդարանին մէջ, որոշեց նորոգել Ս. Եկեղեցւոյս վերնայարկը, որ փլչելու վիճակին հասած է. ծախքը 500 ոսկի կ'ենթադրուի և պիտի հոգացուի՝ կարգ մը եկեղեցապատկան կալուածներէ և բարեսէրներու գոհաբերութիւնով։

—Հրաժարեալ եկեղեցականին տեղ տակաւին նոր մը չընտրուեցաւ. և եկեղեցւոյ գործերը առժամապէս յանձնուեցան այնպիսի անձի մը՝ որ ոչ միայն իր անձնական զբաղումներէն միջոց կունենայ այսպիսի հոգ մըն ալ ստանձնելու, այլև իր գործին գիտակցութիւնն ալ չունի։

—Ս. Համբարձման տօնին օրը, ըստ փափաքանաց Պոլսեբնակ տեղացիներէն Ստեփան և Յովհաննէս Փափազեան էֆ.ներու և ի ներկայութեան խուռն բազմութեան Ս. Եկեղեցւոյս մէջ պաշտօն և պատարագ մատուցուեցաւ ի հանգիստ հոգւոյ իրենց քրոջ Տիկին Պայծառ Բէյէճեանի, որ հոս ճանչցուած և սիրուած դէմք մըն էր՝ իբրեւ ազնիւ կին և տիպար մայր։

Երուանդ էֆ. Տէր Անդրէասեան, Թերթիս աւագ խմբագիրը, ցաւալի և դառն կորուստ մը ունեցաւ իր տասնամեայ որդւոյն փոքրիկն Պարոյրի մահուամբը, որ երէկ ժամը վեցին իր հոգին աւանդեց անակնկալ կերպով։

Տարաբաղդ Պարոյրը գեռ առջի իրիկուն ողջ առողջ վերադարձած էր դպրոցէն, Թեթեւ գլխու ցաւով մը, որ հետզհետէ սաստկանալով մահացու հանգամանք մը առած էր վերջապէս։ Առողջ, կայտառ և ֆիզիքական ու մանկական ամէն գեղեցկութիւններով օժտուած, ուշիմ տղեկ մըն էր Պարոյր, որ մերթ ընդ մերթ իր յարգելի հօր հետ կ'այցելէր տպարան և ձեռքի ու մտքի խստամնալից կարողութիւններ կ'արտայայտէր գծելով մանկական փոքրիկ պատկերներ և խօսելով այնպիսի նիւթերու վրայ, որոնք իր մէջ կը յատկանշէին ապագայ տաղանդի մը գոյութիւնը։

Խմբագրութիւնս վշտացած սրտով իր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ վաղամեռիկ Պարոյրի հօրն ու վշտահար մօրը, որոնք այս անակնկալ վշտին մեծութեանը տակ ընկճուած կ'ողբան անոր վաղահաս մահը։

* * *

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, Հինգշաբթի, ժամը 3ին (Ը. Թ.), Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, ուր արդէն փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը։

* * *

Սիրուած ուսուցչին ու հրապարակագիրը յարգող բազմաթիւ եկեղեցական և աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններ, երէկուընէ ի վեր կը փութան Տ.-Անդրէասեան էֆ.ի Իւսկիւտար Տաղ Համամիի բնակարանը և իրենց մխիթարութիւններով կը մեղմացնեն վշտահար ամուսիններուն ցաւը։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ. — Հաճեցէք ղրկել մաքսային գործառնութեանց վրայ Ձեր յօդուածին մնացորդ մասը։

Ս. Էֆ. Պեշիկեան (Ագիսար). — «Մանզումէ»ի Դշ. օրուան թիւերը ղրկուեցան։ Հաւկիթին գիներուն փոփոխութեան վրայ ձեր ուղած առեւտրական տեղեկութիւնները՝ յաջորդ անգամ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

31 Մայիս 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 60
Բէժի (Tab. Turcs)	365 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	84 20
Երկաթուղի (Lots Turcs)	122 50
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	586 —
Թրանսվալ (Transvaal)	112 —

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՇԱՖ

Իտիրնէ վիլայէթի տէֆթէրտարլը-ղընա Ատանա վիլայէթի տէֆթէրտարլըղընան միւնֆասըլ սատէթլու Միսահաթ էֆէնտի հաղրէթլէրի թային պույրուլմուշ սբը։

Ատանա վիլայէթի նուֆուս նազըրլըղընա վիլայէթը միւշարիէյէնա նուֆուս պաշ քեաթիպլի Մուսթաֆա էֆէնտի թային պույրուլմուշ սբը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԸ ԵՒ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Թէոճիմանը Հագիգաթ խմբագրականի մը մէջ ի վեր կը հանէ Վեհ. Սուլթանին հրամանները կայսրութեան զինուորական ուժը աւելցնելու և երկրին բարգաւաճումը ապահովելու մասին։ Վեհ. Սուլթանին գահակալութենէն ի վեր, կ'ըսէ, Օսմ. Կայսրութիւնը առաջդիմութեան նոր դարաշրջան մը կը բոլորէ։ Այժմ ունինք բանակ մը որ կազմակերպութեամբ կը հաւասարի եւրոպական բանակներուն։ Բայց Ն. Վեհափառութիւն գիտնալով թէ բանակ մը ո՛րքան ալ զօրաւոր ըլլայ չի կրնար պատերազմի պարագային ձեռք բերել յաղթանակը առանց ուժեղ նաւատորմի մը օժանդակութեան, նորանոր Իրատէներով կը հրամայէ օսմ. ծովային ուժին վրայ յաւելումներ։ Այս նպատակով է որ չինուեցան Մէճուտիյէ, Ապտիւլ Մէճիտ և Համիտիյէ զրահաւորները. ինը Թորփիլանաւեր յանձնարարուեցան և 12 զրահապատ թնդանօթակիրներ. Բիլի մէջ կը վերաշինուի Ասարը Թէվֆիք, Արքունի նաւարանին մէջ ուրիշ զրահաւորներ և մարտանաւեր։ Այսոր կրնանք ըսել թէ չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին ունինք զօրաւոր նաւատորմ մը, ինչպէս արդէն ապէրենք բանակի մը, որ փառքն է օսմանցիներուն։

*** Ծովային նախարարութիւնը որոշեց Գերմանիա յանձնարարել Թորփիլարձակ խողովակ մը և Շուարցքոբի 7 քիլոկրամնոց 8 Թորփիլներ։

*** Ճենովայէն կը գրեն մայիս 13 թուով.—Երէկ առաւ ծով իջուցուեցաւ Կայս. կառավարութեան հաշուոյն Անսալտո տան չինած 131 թիւ Թորփիլանաւը։ Առաջիկայ շաբաթ օր նոյնպէս ծով պիտի իջուցուի 132 թիւ ուրիշ Թորփիլանաւ մը։ Երկու Թորփիլանաւերը քանի մը օր հոս պիտի մընան փորձեր կատարելու համար։ Դեռ 7 Թորփիլանաւեր կան չինութեան վիճակի մէջ։

*** Սպարապետութիւնը հրահանգ տուաւ Սըվազի, Գոնիայի, Էսկիշէհիրի, Խարբերդի, Հալէպի, Պրուսայի և Այդընի կուսակալներուն ու զինուորական հրամանատարներուն թէ, բանակին համար ձի գնող մասնագէտ սպաները Պոլիս կանչուած են։ Գնուած ձիերը պիտի քննուին քաղաքային անասնաբուժերուն կողմէ։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԴՆԵՐԸ.— Երեակ նահանգներուն, Մելանիկի, Մանասթիրի և Գոսովայի ոստիկան-զօրքերու տարեկան ծախք որոշուած է 250,000 ոսկի։

—Սոֆիայէն կը գրեն թէ Թուրքիոյ իրենց գիւղերը դարձող պուլկարներու թիւն է 6000։ Պուլկարական սինոդը հրահանգ տուաւ Բումէլիի գիւղերու քահանաներուն, իրենց թեմերը վերադառնալ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԻԱԲԱԺԻՆԸ.—Միջերկրականի ֆրանսական նաւաբաժինը առջի օր մեկնեցաւ Պէրութէն և Մէրսին հանդիպելէ ետք պիտի երթայ Իզմիր։ Ֆրանսական դեսպան Մ. Բոնսթան առաջիկայ շաբթու Իզմիր կը մեկնի «Լա Մուէթ» պահականաւով, դիմաւորելու համար ծովակալները, որոնց հետ Պոլիս պիտի դառնայ։

ԽԱՐԴԱԽ ՍՆԱՆԿՆԵՐԸ.— Հրահանգ տրուեցաւ դատական իշխանութեանց, խստութեամբ գործադրել այն նոր օրինագիրը զոր Պետական Խորհուրդը պատրաստած էր, խարդախ անանկութեանց առաջը առնելու և անոնց հեղինակները պատժելու համար։

ՀԱՊԼԷՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ. — Զօր. Մաշաիա և իր հետեւորդները, ընկերակցութեամբ հիւրամեծար Մէհմէտ Ալի պէյի, երէկ առտու այցելեցին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, անոր բնակարանին մէջ։ Առջի օր այցելեցին Այա Սոֆիայի մզկիթը և Կայս. թանգարանը։ Ցունաց Պատրիարքին Փոխանորդը փոխադարձ այցելութիւն տուաւ առջի օր Հալէշներուն։ Մենելիք Կայսեր կողմէ Վեհ. Սուլթանին ղրկուած նուէրներուն մէջ կան, բաց ի հազուագիւտ ծաղիկներէ և թռչուններէ, երկու մեծարժէք փղոսկրներ երկուքն ալ կէս մէթրէն աւելի երկայն։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ. — Հռոմէն կը հեռագրուի թէ, Պոլսոյ իտալական դեսպան Տի Մալասբինա մարքիզը որ այժմ հոն կը գտնուի, երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է Իտալիոյ վարչապետ Մ. Ճիոլիթթիի և արտաքին գործոց նախարար Մ. Թիթոնիի հետ։ Դեսպանը մօտերս Պոլիս կը դառնայ։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ. — Գերման դեսպան Պ. Մարշալ ֆօն Պիպէրշթայն երէկ Բէօճէնճէի չոգենաւով մեկնեցաւ Պոլսէն իր կնոջը և զաւակներուն հետ։ Դեսպանը և ընտանիքը Գերմանիա կ'երթան արձակուրդով որ պիտի տեւէ 2 ու կէս ամիս։ Պ. Մարշալ առջի օր Բ. Դուռ գնաց և հրաժեշտ խնդրեց։

ԹԷՀԵՐԱՆԻ օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ, որ ժամանակէ մը ի վեր Պոլիս կը գտնուէր, շաբաթ օր իր պաշտօնատեղին կը մեկնի։

ԹԷՅԻ ՍԵՂԱՆ. — Անգլիական դեսպանուհի Լէյտի Օ'Բոնոր, առջի օր Բերայի դեսպանատան դարաստանին մէջ թէյի ճոխ սեղան մը տուաւ, որու միջոցին երաժշտախումբ մը կը նուագէր։ Շքասեղանին ներկայ էին աւստրիական դեսպանն ու կինը, ամերիկեան, հելլենական, հոլանտական, ռումանական, պելճիական դեսպանները, Օսմ. Պոնքային տնօրէն Մ. Տէֆէս, պետական խորհրդական Աբրահամ փաշա Երամեան, Սամոսի նախորդ իշխան Մավրոյէնի պէյ և բազմաթիւ պետական և դեսպանական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆԵՐԸ. — Գումգապուի, Սիրքէճիի, Ֆէնէրի, Ճիպալիի, Ղալաթիոյ և այլ թաղերու մէջ 2000է աւելի են այն տուները որոնց մէջ սենեակներ վարձու կը տրուին ամուրիներու։ Ոստիկանութիւնը տեղեկանալով որ ատոնցմէ շատերը պարզապէս անբարոյութեան և խաղամոլութեան վայրեր դարձած են, միջոցներ ձեռք առնել հրամայեց այդ անպատշաճ ընթացքին վերջ մը դնելու համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Բչ. օր ժամը 5ին ատենները Հաճի անուն պարսիկ մը Թոփալեան վաճառատունը կը մտնէ և պաշտօնեաներուն զբաղած ըլլալէն օգտուելով ծրար մը տպածոյ կ'առնէ կը քալէ։ Խանէն դուրս ելած ատեն խորամանկ պարսիկը կը սկսի կաղալ, ինչ որ ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ օտապալի Օհան Տէրոսկի էֆ.ի։ Պարսիկը դրան առջեւ ծրարը կուտայ ուրիշ տղու մը և ինք ետ կը դառնայ։ Օհան էֆ. կը վազէ տղուն ետեւէն բայց կը կորսնցնէ զայն։ Ադին աչքաց գողը այդ միջոցէն օգտուելով կը մտնէ Թոփալեանի դէմ Բօլօլեան վաճառատունը և գնման պատրուակին տակ ծրար մը մետաքսեայ կերպաս կը սահեցնէ ծոցը։ Ըսելով թէ դէմի վաճառատունը զբաղնող ընկերը առնելով դարձեալ պիտի դառնայ, կը մտնէ նորէն Թոփալեաններուն։ Այս միջոցիս վրայ կը հասնի օտապալին և բռնել կուտայ զայն։ Գողը կը խոստանայ երեք մէճիտ տալ. եթէ զինքը ոստիկանութեան չյանձնեն, բայց անմիջապէս պահականոց լուր կը տրուի և մարդը կը ձերբակալուի։

ՕՔ-ՄԷՅՏԱՆԻՒ ՈՃԻՐԸ. — Երէկ պատմած էինք թէ Գարահիսարցի Հասան խեղդուած գտնուած էր Օքմէյտանի մէկ փոսին մէջ։ Ոստիկանութեան քննիչները երեւան հանեցին ոճրին հեղինակները։ Հասան Գարահիսարցի էր և ասկէ 16 օր առաջ Պոլիս եկած էր իր կինը արձակելէ և ունեցածը չունեցածը 50 ոսկիի ծախելէ ետք։ Հասանի հետ Պոլիս եկած էին նաեւ արձակած կնոջը ազգականներէն Սիսլի Հաճի, Համամ և Իզզէթ անձերը որոնք զոհին հետ կը բնակէին Գասըմ Փաշայի մէկ սրճարանը։ Ոստիկանութիւնը տեղեկանալով որ Սիսլի Հաճի ոճրին օրը Գատրգիւղ փախած է ձերբակալուց զայն։ Վրայէն գտնուեցաւ սպանեալին կարմիր գոտիին մէկ մասը, 34 ոսկի, դեղագիր մը և անցագիրը։ Հաստատուեցաւ թէ մարդասպաններն են Սիսլի Հաճի և Իզզէթ։

ՀՐԴԵՀ

Երէկ գիշեր, ժամը 1ին, հրդեհ ծագեցաւ Եէնի Պաղչէ, պարտիզպան Տիմիթրիին պօսթանին մէջ գտնուող խրճիթին, ուր վարձքով կը բնակէին Սատրգ և Եանի։ Հրդեհը այրեց այդ երկու սենեակներով խրճիթը և քովընտի ախոռը։

ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆ

4 ՍԵՆԵԱԿ, ԳԵԼԵՑԻԿ ԽՈՂԱՆՈՑ ԵՒ ՊԱՐՏԷԶ

ՀԻԱՆԱԼԻ ՏԵՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԿԱԼԹԻ ՓՈՂՈՑ

Դիմել հուչակաւոր ԲԱՌԷ վանառատան

ՀՇԳ ՌՍԲԱ

9—10

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Ֆ.

Պատիւ ունինք ծանուցանելու ձեզ թէ մեր հրապարակին վրայ հաստատած ենք աւեւտրական տուն մը

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԵՒ ՏԷՏԷՊԱԼ

անուամբ, որ պիտի զբաղի վաճառականութեամբ և ապահովագրութեամբ։

Ապահովագրական գործերու մէջ մեր երկարամեայ փորձառութիւնը մեզ կ'ապահովէ և մեծ յոյս ունինք որ ձեր վստահութիւնովը պիտի պատուուինք։

Այս յայտով, կը խնդրենք որ հաճիք ուշադրութեան առնել մեր ստորագրութիւնները և ընդունիլ մեր ջերմ յարգանքները։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԵՒ ՏԷՏԷՊԱԼ

Ղալաթիա, Վայվոտա փողոց

Յակոբեան խան, թ. 71

* * *

Ֆ.

Պատիւ ունինք ծանուցանելու ձեզ թէ մեր Թուրքիոյ ընդհ. գործակալութիւնը յանձնած ենք Տեարք՝

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ԵՒ ՏԷՏԷՊԱԼԻ

Ցուսով ենք որ պիտի հաճիք շարունակել այն վստահութիւնը որով պատուած էիք ցարդ մեզ։

Ընդունեցէք մեր խորին յարգանքներուն հաստատիքը։

«ԻԻՆԻՈՆ»

Անգլ. ապահովագր. ընկերութեան

ԸՆԴՀ. ՏԳՐԿԵ

ԺՈԶԷՖ ԲՈՎԷԼ

Լոնտոն, 18 մայիս

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութենէն կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ՆՈՐ ՓՈՐՁ ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԸ ԽՑԵԼՈՒ

ԲԱՐԻԶ, 31 Մայիս. — Կը ծանուցուի թէ ճաքոնական նաւատորմը նոր փորձ մը ըրած է Բորթ Արթուրի անցքը խցելու համար։ Այս նոր փորձն ալ ետ մղուեր է։ Կ'ըսուի թէ ճաքոնական յածանաւ մը ընկղմեր է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ճաքոնէն նոր զօրաբաժին մը ճամբայ ելաւ պատերազմին թատերավայրը երթալու։

ԲԱՐԻԶ.—Զօր. Քուրոքաքին իր կառավարութեան ուղղած հեռագրով մը կը հաստատէ թէ ռուսական զօրագունդ մը կ'առաջանայ դէպ ի Բորթ Արթուր։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

15/28 Մայիս 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	—.—
Ամէնէն բարձր գինը	90.38
» վար գինը	90.02

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	—.
Երէկուան բարձր գինը	121.25
» վար »	121.12½
Ռուսական	90.70
Ճաքոնական	73.50
Քարափ	509.
Քրէտիթ Ֆոնսիէ Էմիբսիէն Ա	281.50
» » » Բ	267.50
Պանք Նաս. Կրէս.	431.50
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	5.95
Բէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	355.—
Անատոլ. երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.90
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.55
Լոնտոն 3 ամիս	110.32
Բարիզ »	22.68¾

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ԹՈՒՐԹՕՆԸ 83

ԵՐԿՈՒ ՕՐՈՐՈՑՆԵՐԸ

ԶԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Հեղինակ ԷՄԻԼ ՌՈՇԳՈՒՌ

Թարգմանիչ ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՊԷՍԱԿԸ

3.

Քառորդ ժամ մը անցաւ այսպէս։ Լուիզ, լուռ ու մունջ կեցած, անձկոտ նայուածքներ կ'ուղղէր միշտ ուսանողին, որ գիտնականի մը հանդարտութեամբ կը սպասէր իր տարած դարմաններուն ելքին։ Վերջապէս Լուիզ յաղթեց իր վարանումին, կամաց մը ուսանողին մօտեցաւ, և ցած ձայնով,

—Պիտի ազատի, անանկ չէ՞, հարցուց աչքը անոր աչքերէն առանց բաժնելու։

—Հիմա յոյսերն աւելի՛ զօրաւոր են, տիկի՛ն, պատասխանեց երիտասարդը նոյնպէս ցած ձայնով։ Թէեւ չնչառութիւնը տկար է դեռ, բայց արեան շրջանը սկսած է։ Նայեցէ՛ք, դէմքը քիչ մը առաջուան մեռելի տժգունութիւնը չունի։ Կամաց կամաց թեթեւ կարմրութիւն մը կը տարածուի մորթին վրայ...։

Այս միջոցին Բիէռ աննշմարելի շարժում մը ըրաւ։ Ուսանողը մաս մը եւս խմցուց այն կաղդուրիչ դեղէն, որ անկողնին քով կը կենար։ Բոպէ մը ետքը, շնչառութիւնը բոլորովին կանոնաւորուեցաւ, թոքերը իրենց ելեւէջը սկսան, և ջերմութեան բարեհառնութիւնը աւելի զգալի հանգամանք մը առաւ։

Ուսանողը քանի մը անգամ եւս չփեց Բիէռին թեւերը, և բազկերակը բռնեց։

Ճիշդ նոյն պահուն Բիէռ երերաց, թեւերը տարածեց կողերուն ուղղութեամբ և խորունկ հեծին մը արձակեց։

—Ազատեցա՛ւ, գոչեց ուսանողը ուրախութենէն ճառագայթելով, ամէն վտանգ անցած է ա՛լ։

Լուիզ անկողնին քով ծնրադրեց և արտասուալից աչքերով սկսաւ աղօթք մը մրմնջել։

Բիէռ աչքերը բացաւ, ելաւ նստաւ անկողնին վրայ, և տեսակ մը ապշութեամբ իր բոլորտիքը դիտեց։ Յետոյ աչքերը նորէն գոցուեցան և գլուխը ինկաւ բարձին վրայ։

Լուիզ, անբացատրելի սարսափի մը մատնուած, մտատանջ ակնարկ մը ուղղեց ուսանողին, բայց երիտասարդը մատովը լռութիւն հրամայեց, և կամաց մը ոտքի ելլելով,

—Ինչպէս յայտնեցի, ըսաւ, ամէն վտանգ անցած է ալ։ Խորունկ քուն մը կը քաշէ հիմա, ինչ որ մեծապէս պիտի նպաստէ իր ոյժերը վերադարձնելու։ Երբ ինքզինքը աղէկ մը գտնէ, պիտի արթննայ և ա՛լ բնաւ տկարութիւն կամ վատուժութիւն չպիտի զգայ։

—Շնորհակալ ենք ձեր հոգածութենէն, ըսաւ Լուիզ սրտաբուխ շեշտով մը, եթէ դուք չըլլայիք, դժբախտ տղան պիտի մեռնէր...։

—Իմ հոս կենալս անօգուտ է ա՛լ, յարեց ուսանողը մեկնելու պատրաստուելով, անշուշտ դուք հոս պիտի մնաք այս գիշեր։

—Այո՛, այո՛, ձայնեց Լուիզ փութկոտ կերպարանքով մը, հրամա՞ն մը ունիք։

—Քանի մը պարզ հրահանգներ պիտի տամ, բայց հարկ է որ ամբողջութեամբ գործադրէք։ Հիմակուընէ միսի ջուրով աղւոր ապուր մը կը պատրաստէք, և երբ երկու երեք ժամ վերջը արթննայ, այդ ապուրէն մաս մը կուտաք։ Յետոյ, կէս ժամու չափ ետքն ալ, գաւաթ մը գինի կը տաքցնէք, և մէջը առատ շաքար դնելով, կը խմցնէք։ Ասոնք ալ մեծապէս կը կաղդուրեն իր յոգնած մարմինը։ Եթէ անակնկալ բան մը պատահի, անմիջապէս լուր ղրկեցէք ինծի։

Ուսանողը խոնարհեցաւ Լուիզի առջեւ, և դուրս ելաւ սենեակէն։

Տանտիրուհին, որ բարեսիրտ և ազնուաբարոյ կին մ'էր, ուսանողին յանձնարարութիւնները անմիջապէս կատարել տուաւ, և ինք իր ննջարանը առանձնացաւ։

Կէս գիշերին ամէն բան լուռ էր տան մէջ, և Լուիզէն զատ ամէն ոք կը քնանար։

Թշուառ մայրը, աչքերը միշտ անկողնին յառած, տրտում խորհրդածութիւններու մէջ կը տարուբերէր հիմակ։

Իր ամբողջ կեանքը, որ մարտիրոսութեան տառապագին շրջան մը եղած էր, իր բոլոր գոյներով կը պատկերանար իր աչքերուն առջեւ, և միտքը կը սաւառնէր քանըլլեց տարի առաջուան ա՛յն կսկծալի յիշատակներուն, որոնք այս պահուս նորէն ծիլ կ'առնէին իր ուղեղին մէջ։

(Շարունակելի)

որոնց թուումն ընել կարելի չէ այս սիւնակներուն մէջ։ Ամէնուն ալ լայնքին (կրկնածալ) ուշադրութիւն ընելու է։ Պէտք է միշտ 140 սանդիմ ըլլայ։ Հրեաները միշտ 1-3 սանդիմ գողնալով ըստ այնմ foulus կուտան և այս կերպով կը մրցին։ Լայնքերուն հետ չափերուն ալ զգուշութիւն ընելու է, երբ առուտուրը Հրէի հետ է։ Ինչէզը 36ի տեղ 35 և նոյն իսկ աւելի պակաս բռնելով մեծ ծրարներ կը ծախեն ուրիշ յաճախորդը միշտ կը տուժէ։

Գիները անցեալ տարուան վրայ թեթեւ ինչ բարձր են, բուրդին և բամբակին սղութեան պատճառաւ և վաճառականները քանի մը բէնային կամ սանդիմին չնայելով, իրենց fo-մանեցը տալու վրայ են, վասն զի, ինչպէս ըսինք, գործառնութիւններն ոգեւորեալ են հիմա։

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՆԵՐՔԻՆ ԱՊՐԱՆԱՑ

Հրապարակի վրայ ծանօթ Հայ վաճառական մը հաճեցաւ, մեր խնդրանքով, ամփոփ տեղեկութիւններ տալ ներքին արտածելի ապրանաց վրայ։ Մեր խորին շնորհակալութիւնը ազնիւ Հայ վաճառականին՝ իր պատուաբեր աջակցութեան համար։

Ա Ֆ Ի Օ Ն

Այս շաբթու միայն 4 մնտուկ ընտիր տրօկիդ Ֆախուեցաւ 95 ղրշ.ի, արտածութեան համար։ Գարահիսարի տեսակներուն վրայ 98 ղրշ.ի առնող կայ, բայց պատրաստը քիչ մնացած է։ Թէև նոր բերքին վիճակը շատ ադեկ է և կը յուսացուի որ մեծաքանակ հունձք մը ըլլայ, բայց արդէն գիները բաւական կոտրած ըլլալուն համար է որ Եւրոպացի գնորդները խոհեմութիւն կը սեպեն իրենց պէտքին մէկ մասը միայն գնել։ Այս պատճառաւ հիմա հրապարակը բռնուած է։ Նոր բերքը շատ տեղեր Ցունիսին կը քաղուի։ Օդերը մինչեւ հիմա նպաստաւոր կ'երթան։ Գարնան անձրեւները մեծապէս նպաստած են և այլ եւս անձրեւի պէտք մնացած չէ։ Եթէ այսուհետեւ փոխորիկ մը տեղի չունենայ, ամբողջ բերքը 12,000 ընտուկէն պակաս պիտի չըլլայ։ Հետեւապէս, բնական է որ գիներն աւելի կոտրին։ Արդէն հիմակուընէ Իզմիրի մէջ 30 կողով նոր բերք ծախուեցաւ ալիվրէ, Օգոստոսին յանձնելի, չէին 55 ղրշ.ի, որ հաւասար է Պոլսոյ մէջ 85 ղրշ. ծախուածին։

ԹՐԻՊԹԻՔ

Այս շաբթու ծախուեցան 1100 հակ, որուն 230ը ustէ Կէրէտէ, 13¼ ղշ.։ Հին վաճառումն է այս։ 250 հակը Էսկիշէհիրի, Սիվրիհիսարի, ընտիր տեսակները, ընտրուած Կէրէտէ և Զանդրրի ապրանք, վրայ վրայի 15⅛ ղրշ.էն։ 180 հակ՝ Եօզղատի և Մառնի ապրանք, 14-14¼ ղրշ.ի, և 540 հակ Բ. տեսակ, Գոնիա 12-12½ ղրշ., Ագչէհիր 13-13½, Բ. տեսակ Սիվրիհիսար 13-14 ղրշ.։ Հրապարակին վրայ քիչ շատ ամէն տեսակի համար գնորդներ կան։ Մախողները, ներքին գաւառներու մէջ ապրանք առնելու ժամանակն ըլլալով, տրամադիր են դիւրութեամբ ձեռքէ հանել իրենց ապրանքը։ Էսկիշէհիր, Գարահիսար և Քէօթահիայի Ա. տեսակներէն քիչ ապրանք եկած ըլլալով, այս շաբթու կարեւոր գործառնութիւն չէ եղած։ Այս Ա. տեսակները 15¾-16, եքսդրան 16¼-16½ ղրշ. կը գնահատուին։

ԲՈՒՐԴ

Անատոլուի ապրանք։ Ամերիկայի համար մինչեւ հիմա ծախուեցաւ 1500 հակի չափ, 31-41 օրէն չոգենաւ յանձնելի, 5½—5¾ ղրշ.էն։ Հիմա ծախողները աւելի գին պահանջելու սկսան, բայց գնորդները փութկոտութիւն ցոյց չեն տար նոր ապրանք առնելու, մինչեւ որ իրենց գնածներն յանձնուին, և այս պատճառաւ աւելի գին տալ չեն ուզեր։ Հրապարակն հաստատ է։

Դ Ա Ր Ի

Այս շաբթու մանր մունր վաճառումներ եղան Եւրոպայի համար, գարեջուրի ապրանք, Իզմիր և Տէրճէճ վակոնէն յանձնելի, 21½էն մինչեւ 22, ըստ տեսակի։ Առաջին տեսակները 22½-23 փր. և չոգենաւ յանձնելիները՝ 24-24¾ փր.։ Թէև հիմա սպառումի եղանակ չէ և թէ՛ Անգլիոյ թէ Անվէրսի հրապարակը կայուն է և վաճառում չկայ, բայց այս տեղի գնորդները, գիներուն ածութենէն հրապուրուելով, սպառումի եղանակին մէջ ծախելու, այսինքն սբեքիւլասիօն ընելու նպատակաւ գնումներ կը կատարեն։ Նոր բերքը շատ առատ է, և կը յուսացուի որ աղէկ գինով ծախուի։

ՑՈՐԵՆ

Անցեալ տարւոյ բերքը նուազ ըլլալուն պատճառաւ, այս տարի Անատոլուէն Պոլիս քիչ ապրանք եկած է։ Շատեր, գիներու բարձրացում յուսալով, ապրանք մթերած էին, բայց Ռուսիայէն, Ռումանիայէն և Գուլգարիայէն շարունակ եկած ալիւրն և Բուսէլիի ցորենները Պոլսոյ հրապարակն յաջեցուցած ըլլալով, յուսացուած բարձրացումը տեղի ունեցած չէր։ Ռուսերէնաբոն պատերազմին յայտարարութեան վրայ, կարծուեցաւ թէ ռուսական արտածումները պիտի արգիլուին և սոր վրայ գիները բաւական բարձրացան։ Ճերմակ Ա. տեսակը մինչեւ 40-41 փր.ի եկաւ։ Բայց մի կողմէ մեր հրապարակին վրայ ռուսական ալիւրներուն առաքումը, միւս կողմէ մեր բերքին առատ ըլլալուն հետեւանքով Անատոլուի մէջ ապրանք մթերողներուն ծախել սկսիլը գիները կտրեցին արագ արագ։ Սակայն Անատոլուէն յուսացուածին չափ մեծաքանակ առաքում չըլլալով, երկու շաբաթէ ի վեր գիներուն վրայ 1-2 փր.ի յաւելում եղաւ։ Այժմ ճերմակ կակուղ տեսակները կը ծախուին 35-35½ փր., առաջին տեսակները 36½ փր. խառն 29-30-31 փր. չավտարլը 27-28, կարծր 31-31½ ըստ տեսակի, առաջինը՝ 32-33 և էքսդրա 34 փր.։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

18/31 Մայիս

Հոգեգալստեան առթիւ Մանչեսդրի հրապարակը գոց էր և բամբակի հեռագիր չկար։ Այսօր (երէկ) 7.06 եկաւ։ Բամբակի գնոյն փոփոխականութիւնը ամենեւին ազդեցութիւն չունի մանիֆաթուրայի հրապարակին վրայ։ Զմրան ապրանքներն արդէն բարձր գիներով յանձնարարուած են։ Ինչ որ ալ ըլլայ, չի յուսացուիր որ մինչեւ յառաջիկայ Նոյմ., Դեկտ. գիները կոտրին։ Հրապարակի վրայ անցեալ շաբթու կարեւոր գործառնութիւններ չեղան։ Պիղացի, Թէքիրտաղցի, Պրուսացի, Կէլիպօլուցի քանի մը ճամբորդներ եկան և փոքր գնումներ ըրին։ Տեղական նուվոթէ ծախողները բաւական գործ ըրին։ Գաւառներու մէջ գարնանային անձրեւները կը շարունակեն և եկած տեղեկութիւնները գոհացուցիչ են։ Պոլսոյ յանձնակատարները բաւական ապսպրանքներ ստացած են գաւառներէն, — ինչ որ կ'ապացուցնէ թէ գործերն սկսած են ոգեւորութիւն ստանալ։

ԱԹԺՄԷՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵԼԱԿԻՆ ԾՈՒՐՋԸ

ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆ, ՍՊԱՌՈՒՄ ԵՒ ԱՐՏԱԾՈՒՄ

ՏԵՍԱԿՆԵՐ

ՑՈՑՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՋՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մայիսի պտուղներուն ամէնէն օգտակարը, ինչպէս գիտէք, ելակն է։ Հիները ելակին վրայ ա'նքան մեծ հաւատք ունէին որ այդ խոնարհ տունկին ամէն մասերը կը գործածէին իբրեւ դեղ ու դարման։ Մինչեւ. հիմա շատ տեղեր ելակին տերեւներն իբր թէյ և արմատներն իբր դեղ կը գործածեն։ Ամէն պարագայի մէջ ելակն առողջարար և կազդուրիչ պտուղ մըն է և իր այս յատկութիւնները կը պարտի իր մէջ պարունակած երկաթի, կիտրոնի և ամոնեակի բաւական ճոխ մթերքին որոց ամէնն ալ զատ զատ իրենց օգտակարութիւնն ունին։ Ելակին անուշ հոտն իսկ գրգռիչ յատկութիւն մը ունի և ախորժակ կը բանայ։ Ելակին պակասութիւնն է ամէն հողի և ամէն կլիմայի չյարմարիլը։ Շատ հրկիրներէ զբաղուած են այս ընտիր պտուղէն, որովհետեւ չեն կրնար արտադրել, և շատ երկիրներ ալ ստիպուած են դրացի երկիրներէն ներածել։ Ղալաթիոյ քարափը մօտեցող ռումանական չոգենաւը, ամէն բօսքային, ահագին քանակութեամբ ելակ կը տանի Բէօսթէնճէ։ Անկէ ալ՝ երկաթուղիով՝ Բէյլթա և այլուր կը փոխադրուի։

Մեր ելակներուն Եւրոպայի մէջ գտած ընդունելութիւնը մեծ զարկ տուած է Պոլսոյ մէջ ելակի մշակութեան, այնպէս որ ահագին տարածութեամբ դաշտեր այսօր ելակի արտերու վերածուած են և հետզհետէ կը վերածուին։ Ելակը, հակառակ իր պահանջած խնամքներուն և ծախքին, այսօր շահաբեր գործ մը եղած է և մշակողները ջանք չեն խնայեր լաւ տեսակն և առատօրէն արտադրելու համար։ Արտածուած ելակներն ընդհանրապէս հոտաւոր, քաղցրահամ և խոշոր տեսակներն են։ Հոտ չունեցող, շատ կարմիր, թթու և խոշոր տեսակները յարգ չունին և նոյն իսկ բնաւ չեն արտածուիր։ Զատուածներն և արտածելիները քիլոյին 2—3 ղրուշ աւելի կ'արժեն։ Մշակողներն առաջին տեսակին կէս չափովը կը մշակեն միւս տեսակն ալ։ Արտի մը չուրջը Բ. տեսակը կը տնկուի, իսկ մէջտեղը՝ արտածելի Ա. տեսակը։ Հայ վաճառորդները 1—2 ղրշ. չանով կ'առնեն մշակողներէն և տեղւոյն վրայ կը ծախեն։ Ձեն մշակեր, որովհետեւ աշխատութիւն և համբերութիւն պէտք են և չեն արտածեր, որովհետեւ արտածման վրայ գաղափար չունին։ Պատրաստ ապրանք մը ծախու առնել և ո՛և է չահով ծախել. — ահա գործը մեր ելակավաճառներուն, որոնք ելակի մշակութիւնը բախտի գործ կը նկատեն։

Ելակի մշակութիւնը Ցոյներուն ձեռքն է, որոնց խնայել գիտցողներն այսօր բաւական կլորիկ հարստութեան տէր եղած են։ Կան որ ուղղակի իրենք կ'արտածեն։ Ասոնք ջոջերն են որ մեծ դրամ կը շահին։ Կան որ հոս հրապարակին վրայ կը ծախեն։ Ասոնք միջինները են որոնք դարձեալ քիչ շատ կը շահին։ Իսկ կան ալ որ ձմրան ծախուց համար ստակ փոխ առած ըլլալով, պարտաւոր են ելակը հրապարակի գինէն մէկ դրշ. պակասով ծախել փոխատուներու։ Այս երրորդ դասակարգը, թէեւ մեծ բան չի շահիր, բայց կ'ապրի։ Մշակողները ընդհանրապէս անուս մարդիկ են, գիտութեան պահանջումներուն անտեղեակ։ Ելակի մշակութիւնը բնականաբար աւելի շահաւոր պիտի ըլլար եթէ երկրագործութեան յառաջդիմութենէն օգտուէին, գոնէ իրենց պէտք եղածին չափ։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՍԱՐԴԷՆ՝ ՄԵՏԱՔՍ

Մետաքսի տեսակներուն վրայ Ամերիկացիք աւելցուցին նոր տեսակ մըն ալ, որ մեզի ո'րքան ալ անարժէք նախանիւթ մը թուի, սակայն մեր մէջ չէն և ոչ մէկուն քսակին պիտի յարմարի։

Նիւ Եորքի մետաքսի վաճառականներու սէնտիքա մը մտադիր է ամերիկեան հրապարակները ներմուծել սարդի մետաքսը։

Ափրիկէի ու Պրազիլիոյ սարդերը ա'նպիսի թել մը կուտան որ փայլով, գոյնով ու դիմացկունութեամբ բնաւ չեն տարբերիր չերամի մետաքսէն։ Ամերիկացիք այդ սարդերու է'ն լաւ տեսակները, որոնք մինչեւ 8—12 ոտք երկայնութեամբ թել կրնան տալ, կրցած են մտցնել Միացեալ Նահանգաց մէջ և անոնցմէ սկսած են թաշկինակ, ձեռնոց ևն. չինել, բայց շատ սուղ։ Հիմակ Ամերիկայի մէջ Նորութիւն է սարդի մետաքսէ ձեռնոց կրելը, չը մոռնանք ըսել թէ հարուստներու մէջ միայն, որովհետեւ զոյգ մը ձեռնոցը կ'արժէ 50—100 տոլար (12—24 ոսկի)։

ԱՐՀԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԽԱՂԱԽՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ԵՏԻ ԳՈՒԼԷԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ

ՕՍՄ. ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՄՐՑՈՒՄԸ ՕՏԱՐ ԱՊՐԱՆՔ ՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

Տեղական արհեստներուն մէջ խաղախորդութեան կարեւորութիւնը բացատրել աւելորդ է։ Լոկ ակնարկ մը՝ կօշիկներու պէտքին և առեւտրական հրապարակներու մէջ անոնց սպառման վրայ՝ բաւական է մեզ գաղափար մը տալ անոր կարեւորութեան մասին։ Բայց, արհեստին կարեւորութենէն զատ, եթէ նկատի առնենք սա պարագան թէ խաղախորդութիւնը մեր երկրին մէջ բաւական յաջող վիճակ մը ունեցող և նոյն արհեստի օտար արտադրութիւններուն հետ քիչ շատ ճակատիլ կրցող արհեստներէն մին է, այն ատեն անիկա բոլորովին մասնաւոր շահեկանութիւն մը կ'ունենայ մեզ համար։

Պոլսոյ մէջ երեսունէ աւելի մեծ ու փոքր խաղախորդարաններ կան։ Երբ Եէտի Գուլէի պարիսպներէն դուրս կ'ելնենք, ծովեզերը, մեր Սուրբ Յակոբայ քովիկը, վեց, եօթն հատ քարաշէն բարձր ու քսանի չափ ցած խարխլած շէնքեր կը տեսնենք։ Խաղախորդարաններ են, ուր հակառակ իրենց արտաքին նսեմ տեսքին, աղտոտ աւաղաններու մէջ չարունակ հաղարաւոր ոսկւոյ պատկառելի գումարներ կը պտակին և այդ գործարաններուն մէջ օրական 400ի չափ գործաւոր իրենց օրապահիկը կը հայթայթեն։ Պոլսոյ խաղախորդարաններու մէջ կը գործուի տարին երկու միլիոն մորթ, զոր կը հայթայթեն տեղական սպանդանոցները,—1,700,000 ոչխարի, 25,000այծի, 40,000 կովու, եզի ու գոմէշի և 5000 ձիու, ջորիի և իշու մորթ։ Պոլսոյ սպանդանոցներէն առնուած այս մորթերը չեն բաւեր գործարաններու պէտքին, և օտար երկիրներէ ալ կը ներածուի տարին 20-25,000 եզի մորթ։ Այս մորթերէն կը շինուի հոս fkosեէլէ, մէճիտ, սախթիան, վաֆէրա, 300,000 ոսկւոյ արժէքով և կ'սպառի մէկ մասը տեղական կօշկակարութեան պէտքին, մաս մըն ալ գաւառները կը ղրկուի։

Պոլսոյ խաղախորդարանին արտադրութիւնք ամն, խնամեալ, փայլուն և գործի գալիք ապրանքներ են, սակայն կատարելութեան ու դիմացկունութեան կողմէ չեն հաւասարիր օտար գործարաններու արտադրութեանց, ուրկէ տարին 400,000 ոսկւոյ արժողութեամբ ընտիր ու լաւագոյն տեսակէ ապրանքներ կը ներածուին։ Օտար երկիրներէ ներածեալ ապրանաց տեսակներն են հորթու, կովի, այծի և ուլի մորթեր, մանաւանդ ներքնի համար առաջնակարգ կաշի։ Ներածող երկիրներն են, իրենց կարեւորութեան կարգաւ, Ֆրանսա, Իտալիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Ամերիկա, Ցունաստան։ Ուշագրաւ ու զարմանալի չէ՞ք գտներ որ, երբ ուրիշ կարգ մը ապրանաց համար կը գանգատինք թէ օտար գործարաններ իրենց ստորին ու ածան ապրանքներով կը լեցնեն մեր հրապարակը ու արգելք կ'ըլլան մեր երկրին մէջ պատրաստուած ապրանաց սպառման, ընդհակառակն կաշեղէն ապրանաց համար ալ բոլորովին ներհակը ըլլալով, մեր պատրաստուածները պահանջուածին չափ լաւ ու տոկուն չըլլալուն՝ կը հարկադրուին օտարերկիրներէ ներածել լաւագոյն տեսակները։ Այս երեւոյթները ո'րքան ալ իրարու հակառակ կը ներկայանան մեզ, պատճառները սակայն, երկու պարագայի մէջ ալ, միեւնոյնն են։—Դրամագլխի նուազութիւն և արհեստին նոր մէթոտներուն անհմտութիւն—։ Եւրոպական գործարաններ, ինչպէս ուրիշ ճարտարութեանց մէջ մեծ դրամագլուխներով, գիտական նոր մէթոտներով շատ ածան, բայց ստորին ապրանքներ կը պատրաստեն և կը մրցին տեղական ապրանաց հետ, այնպէս ալ մորթի ու կաշիի յատուկ ապրանաց մէջ միեւնոյն պայմաններով,—դրամագլխի ու գիտութեան ուժով—կ'արտադրեն լաւ տեսակը, որոնց հետ տեղական գործարանք ու վաճառականք չկրնալով մրցիլ, կ'ստիպուին ներածել բաւական քանակութեամբ։ Ամէն գործի մէջ, բայց ամէն գործէ աւելի խաղախորդութեան մէջ դրամ պէտք է։ Մորթը դրամով միայն կաշի կ'ըլլայ։ Մորթը կաշի ըլլալու համար պէտք են աղաղ (tanin) և ժամանակ։ Մորթը ո'րքան շատ ժամանակ մնայ աւազանին մէջ. որքան շատ ծէ՛ զազը, ա'նքան ընտիր կ'ըլլայ և ո'րքան լաւ տեսակ նիթով ու գործիքներով պատրաստուի, այնքան կատարեալ ու անսգիտ կ'ըլլայ։ Բայց այս նիւթերը ունենալու ու այդքան ժամանակ մորթը աւազանին մէջ սպասցնելու համար մեծ դրամագլուխ պէտք է, զոր օտար գործարաններ կրնան գտնել 3-4% տարեկան տոկոսով։ Մեր մէջ արհեստաւորը կամ չատ վաճառականներ, նոյն իսկ 9-15% տոկոսով դրամ գտնելու դժուարութիւն կը կրեն յանախ։ Պոլսոյ խաղախորդարաններու մասին պատրաստուած տեղեկագրի մը մէջ սա հատուածը կարդացինք որ կը հաստատէ մեր ըսածը. — «Տեղական խաղախորդարանները երկրորդական կաշի ու վաքթաներ, ճերմակ ու դունեաւոր ոչխարի կաշիներ միայն կ'արտադրեն. հոս, դրամի տոկոսը այնքան բարձր է որ չեն կրնար մորթը 3 կամ 4 վեցամեայ սպասցնել փոսերու մէջ, պայման մը որ անհրաժեշտ է լաւ ապրանք ունենալու համար։ Մեր խաղախորդարաններու մէջ պատրաստուած կաշիներու ստորին ըլլալուն երկրորդական պատճառներն են մորթերուն գերծումը, աղաղին տեսակը ու գործածուած արհեստական կարողութիւնը։ Սպանդանոցներու մէջ, շատ անգամ, անասունին մորթը անզգուշութեամբ կը գերծեն որով շատ մը դանակի վէրքեր կ'ունենայ։ Մորթերը աղաղելու համար խոզկաղիի ու շոճի կեղեւներ կը գործածեն որ Իզմիրէ, Արշիպեղագոսի կղզիներէն, եւն. կուգայ և կ'սպառի տարին 100,000 քիլոյէ աւելի։ Ֆրանսայի մէջ գործածուած ճերմակ շոճիի կեղեւը շատ քիչ անգամ կը գործածուի։ Իսկ մեր արհեստաւորները, որոնք արհեստին գիտական նորութիւններուն տեղեակ չեն ու մի միայն փորձառական մէթոտներով կը գործեն և պատճառ կ'ըլլան մեր ապրանաց ստորին ըլլալուն, բայց և այնպէս դարձեալ պէտք է բաւական յաջողակ համարել զանոնք, իրենց նիւթական ու գործնական անհպատ պայմաններով այնքան ածան ու խնամեալ ապրանքներ արտադրել կրնալուն համար։ Չի մոռնանք յիշել թէ տեղական ապրանաց մէջ Իւսկիւսարի շապլը կեօսկէրին կը մրցի նոյն տեսակ օտար ապրանքներու հետ և նոյն իսկ կը գերազանցէ զանոնք, և եթէ մեր խաղախորդները աւելի մօտէն կոչում ընեն գիտութեան, ու նիւթական միջոցներ ունենան, պիտի կրնան կաշիի շատ տեսակներու մէջ մրցիլ օտար արտադրութեանց հետ։

ՄԵՐ ԴՐԱՄԱՏԷՐՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՆԻՐԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՆԵՐԱԾՈՒՄԸ ԱՐՏԱԾՈՒՄԷՆ ՇԱՏ

ՊԵՐՃԱԽՕՍ ԹԻՒԵՐ

Շահու գեղեցիկ աղբիւր մը
Մեր դրամատէրներուն համար

Էապէս հողագործ երկրի մը մէջ, ինչպէս է Թուրքիա, պանրաշինութեան արհեստն այնպէս ըլլալու էր որ արտադրութիւնը ո'չ միայն բաւէր տեղական սպառումին, այլ նաեւ օտար երկիր ղրկուէր։ Օսմ. մաքսատան վիճակագրութիւնն աչքէ անցընելով, կը տեսնենք որ տարեկան 1¼ միլիոն քիլօ արտածեալ պանիրի փոխարէն, որ կը ներկայացնէ 40,000 լիրայի արժէք մը, մեր երկիրը կը ներածէ իբր 2½ միլիոն քիլօ պանիր, 110,000 լիրա արժէքով։ Բսել է որ ներածումը 1¼ միլիոն քիլօ և 70,000 լիրա աւելի է արտածումէն։ Նաև, մեծ տարբերութիւն կայ ներածեալ և արտածեալ պանիրի միեւնոյն քանակութեան արժէքին միջեւ։ Ասիկա զարմանալի չէ, ծանօթ ըլլալով մեր պանրագործներուն արհեստական անհմտութիւնը, որով ստորին տեսակ պանիրներ միայն կ'արտադրեն։ Մաքսային վիճակագրութեան ցոյց տուած թիւերը շատ բան կը սովրեցնեն մեր մշակներուն։ Կը տեսնուի որ ներածումը շատ է և քիչ պանիրներուն տեսակը ստորին։ Եւ որովհետեւ այս երկու պարագաներն ալ միեւնոյն պատճառէն ծագում առած են, այսինքն արհեստական թերի մէթոտներէ, մեր պանրագործներուն շատը կը պահանջէ որ բարւոքեն այժմ արտադրուած տեսակները, մանաւանդ հուսկաւոր խաշերը, որ կրնայ մեծ ընդունելութիւն գտնել արտասահմանի մէջ։ Բայց արհեստաւորը, ինքնիրեն մնալով, ամենեւին չի կրնար տանիլ այն ծանր զոհողութիւններուն զորս կը պահանջէ պանիրի գործարաններու կազմակերպութիւնը՝ գիտական հիմերու վրայ։ Բայց մեր դրամատէրները, որոնք շահաւոր գործ մը կը փնտռեն, կրնան նպաստել այս արհեստին բարձրացման, իրե՛նք ալ օգտուելով։ Այս նպատակաւ կրնան կաթնարաններ հաստատել գործակցաբար, ինչպէս կ'ըլլայ Հոլանտայի, Զուիցերիոյ և Դանիոյ մէջ, ուր մեծ մշակում կը տրուի կարագի ու պանիրի ճարտարարուեստներուն և այս կերպով մեծ օգուտ մը կը մատուցուի գիւղացի ժողովրդեան։

ԱՐՔԱՅԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Պերլինի կարագի (pkrk եաղի) վաճառականներու ընկերակցութիւնը մրցումի դրաւ հետեւեալ խնդիրները.—

ԵՒ ՊԱՐԳԵՒ

1. 3000 մարք պիտի տայ անոր որ կարագին մէջ բալմի ճարպը երեւան հանող մէթոտ մը ցոյց տայ։

2. 1000 մարք անոր՝ որ կարագին մէջ խոզի հալած ճարպը երեւան հանող մէթոտ մը ցոյց տայ։

3. 1000 մարք անոր՝ որ խոզի ճարպին մէջ բալմի ճարպը երեւան հանող մէթոտ մը ցոյց տայ։

Մէթոտները պէտք է ի վիճակի ըլլան կիրարկուելու յատկապէս այս նպատակաւ բացուած աշխատանոցներու մէջ և մէկ վերլուծումի համար 6 մարքէն աւելի ծախք ըլլալու չէ։

×

Անգլիական չոգենաւ մը, Լէյֆ Մէկկենդի, ի մօտոյ պիտի սկսի առեւտրական մեծ ուղեւորութիւն մը։ Լիվրբուլէն մեկնելով, նախ պիտի

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

տի երթայ Հալիֆաքս, յետոյ Սէն Ժան, Դէն Նէօվ, Բէպէք, Մօնրէալ, և թերեւս քանակական ուրիշ նաւահանգիստներ։ Քանատայէն պիտի երթայ, հարաւային Ափրիկէ, Անգլեաններու ճամբով։ Տրրպանէն և Նաթալէն պիտի անցնի Պոմպայ, Մօրիս կղզին, Բօլոմպօ, Մատրաս, Կալկաթա, Ռանկուն։ Մալաքքայի նեղուցէն անցնելով պիտի հանդիպի Սինկաբուր, Հանկ-Քոնկ, Շանկայ, Նակազաքի, Եօքօհամա։ Հանկէ պիտի երթայ Պրիզպան, Սիտնէյ, Մէլպըրն, Հոպարտ, Ուէլինկդըն, յետոյ հարաւային Ամերիկա։ Պիտի հանդիպի Պուէնոս Այրէս, Մոնդէվիտէօ, Բիօ տը Ժանէյրօ։ Յետոյ պիտի դառնայ Անգլիա, Սիէրրա Լիոնէէ անցնելով։ Առեւտրական այս ձեռնարկը չորս նպատակ ունի։ 1.—Մղում տալ վաճառականութեան, 2. — Մախողը ներկայացնել գնողին, 3.—Անգլիացի գործարանատէրներուն միջոց տալ որ չփման մէջ գտնուին գաղթային հրապարակներու հետ և 4.—Անգլիական ճարտարարուեստները ծանօթացնել օտար նաւահանգիստներու և գաղթավայրերու մէջ։ Հարիւր յիսուն ճարտարարուեստներ և վաճառականութեան ճիւղեր պիտի ներկայացուին իրենց նմոյշներով։ Շոգենաւին բոլոր սրահներն ու խցիկները պիտի յատկանան ցուցադրելի ապրանքներուն։

×

Եւրոպայի ամէն երկիրներուն մէջ կ'աշխատին աւելցնել շաքարի սպառումը։ Պելժիոյ շաքարագործներու

ՇԱՔԱՐԻՆ ԳԻՐՔԸ

ընկերութիւնը մրցումի դրաւ հետեւեալ խնդիրը.—Խմբագրել գրքոյկ մը որուն նպատակն ըլլայ շաքարին սպառումն աւելցնել տալ ժողովրդային դասակարգերու մէջ։ Այս գիրքը պիտի գրուի ֆրանսերէն կամ հոլանտերէն լեզուով, գործաւոր ընտանիքներու վրայ տպաւորութիւն ընող ազդու ոճով մը։ Կը յանձնարարուի խօսակցութեան ձեւ տալ գրութեան և պատկերներով զարդարել ժողովրդային ճաշակի համաձայն։ Լաւագոյն գրուածներուն հեղինակները պիտի ստանան 400ական ֆրանք։ Գրութիւնները, 1904 Յունիս 1էն առաջ պէտք է ուղղուին 63, Ալբմաներ փողոց, Պրիւսէլ։

×

Անվերսի Վիճակագրական Դիւանը հրատարակեց 1902ին այխարհի հինգ մասերուն վաճառականութեան ամփոփքը։ Ներածումն է 60

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌՈՒՏՈՒՐԸ

միլիառ ֆր., ընդդէմ 50ի՝ 1897ին։ Իսկ արտածումներուն գումարն է 56 միլիառ ընդդէմ 46ի։ Ամէնէն առաջ կուգայ Անգլիա 8 միլիառ ֆր. արտածումով և 13 միլիառ ներածումով։ Յետոյ կուգան Գերմանիա, Ամերիկա, Ֆրանսա, Հոլանտա։

×

Թուղթի արտադրութեան և սպառման մասին պաշտօնական քննութենէ մը ստուգուած է որ ամբողջ երկրագունդին վրայ 3985

ԹՈՒՂԹ

թուղթի գործարաններ կան որոնք տարին մէկ միլիառ քիլօկրամ թուղթ կ'արտադրեն։ Լրագիրները կը սպառեն տարին 350 միլիոն քիլօ թուղթ, այսինքն օրը մէկ միլիոն քիլօ։ Կառավարական պաշտօնատանց մէջ կը սպառի տարին 120, դպրոցներու մէջ 100, վաճառականութեան մէջ 130, ճարտարութեանց մէջ 100 ու թղթակցութեան մէջ 60 միլիոն թուղթ։ Վիճակագիր մը հաշուած է թէ իւրաքանչիւր Ռուս տարին կը սպառէ 1, Սպանիացին, 1½, Մեքսիկացին 2, Իտալացին ու Աւստրիացին 3½, Ֆրանսացին 7½, Գերմանը 8, Ամերիկացին 10¼ և Անգլիացին 11½ քիլօ թուղթ։ Թիչ չատ նեարդաւոր տունկէ կարելի է թուղթ շինել։ Յարդէն շինուած թուղթերը դիմացկուն չեն ըլլար։ Թափանցիկ են ու դիւրաւ կը կտրին ապակիի նման. նոյնպէս փայտէ շինուած թուղթերը շատ դիմացկուն չեն ու շուտ կը դեղնին։ Թուղթին ամէնէն լաւ տեսակը քիմիական փայտերէ շինուածն է։

Թուրքիոյ մէջ տարին 30 միլիոն ղրուշ արժէքով 12 միլիոն քիլօ թուղթ կը սպառի, 4 միլիոնը պատատելու, 3½ միլիոնը գրի, 2 միլիոն սիկառ, 1½ միլիոն թանձրաքարտի և 1 միլիոն զանազան տեսակ գունաւոր և այլն թուղթ։

×

Հայsար Փաշա եկած ցորենները կշռելու գործը ժամանակի կորուստ, ծախքի յաւելում և ծախողին ու գնողին միջեւ յաճախ անհաճոյութիւն կը պատճառէր։ Այս վիճակին վերջ մը տալու համար, որոշուեցաւ կշռելու գործն յանձնել Անատոլուի Երկաթուղւոյ Վարչութեան։ Ցորենաբարձ վակոնը ակնթարթի մը մէջ պիտի կշռուի ճարտար մեքենայութեան մը շնորհիւ։ Յետոյ այդ կշիռէն պիտի զեղչուի վակոնին կշիռը, նաեւ 100 օքա՝ 15,000 քիլոյի վրայ։

×

Ազգիսարեն կը գրեն մեզ Մայիս 15ին. «Ագիսարի և չրջակայ գիւղի ժողովուրդին բացառ հունձը 20% համեմատութեամբ պակաս

ՇԵՐԱՄ

է նախորդ տարուընէն։ Շերամի սկզբնաւորութենէն մինչեւ հիմա հազիւ 40—50 տուփ աւրուած ըլլալու զրոյց կայ, այն ալ Քիւրլիի հունտերէն։ Շերամներն հոս երկրորդ ու երրորդ տարիքին մէջ են։ Օգերնիս չատ նպաստաւոր եղաւ մինչեւ Մայիս 13։ Մայիս 14ին և 15ին ցուրտն սկսաւ։ Գալով տերեւներուն, այս տարի 40% պակաս են նախորդէն, վնասուած ըլլալով եղեմէ և արեւոտ անձրեւէ»։

×

Մայրաքաղաքիս Ֆրանսական Առեւտրական Սենեկի ամսաթերթը, որ երէկ հրատարակուեցաւ ճոխ պարունակութեամբ, զլխաւորապէս կը խօսի մասնաձի վրայ, որու մասին արդէն տեղեկութիւն տուած էինք այս սիւնակներուն մէջ։ Միայն օգտակար կը սեպենք արտատպել մաքսային վիճակագրութիւններէ քաղուած հետեւեալ ցուցակն որու մէջ կ'երեւի Թուրքիա ներածուած մանաձին քանակութիւնը, վերջին քանի մը տարիներու մէջ։

	Քիլօ	Ղրուշ
1895— 96 ին	7,589,500	70,032,579
1896— 97 »	9,604,974	90,029,674
1897— 98 »	12,476,464	110,393,097
1898— 99 »	15,390,812	121,943,166
1899—900 »	11,780,512	85,547,600

Ներածումը կը պակսի երբ բամբակին գինը աւելնայ։ Թուրքիոյ մէջ հինգ մանարաններ կան և կը գտնուին Թարսուսի, Ատանայի, Իզմիրի, Սեպաստիայի և Պոլսոյ մէջ։ Պոլսոյ մանածի գործարանը կը գտնուի Եէտիգուլէ։ Հիմնուած է 1889ին, 50,000 լիրա դրամագլուխով։ Օրական 750—800 ծրար կ'արտադրէ 4—14 թիւ։ Բնկի բամբակին տեսակին համար կարելի չէ հաստ թիւերը շինել լաւագոյն պայմաններու մէջ և դժուարաւ կ'արտադրուի 20 թիւ մանածը որ ամէնէն ընթացիկն է։

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՄԼԷԳՃԵԱՆ
(ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ)

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՍՍԷՐԵԱՆ